

НАСІННИЦТВО

Науково-виробничий журнал

Серпень 2008 р. №8 (68)

Селекція

Занесено до Реєстру

Сортовивчення

“Хліб — то святе.
Отже, святу
справу роблять
селекціонери”

2

Озимина — наш
головний хліб

9

Час подбати про
ягідники

24

Для осіннього
засіву

21

Головний редактор

В.М. Соколов

Редакційна колегія

В.М. Борисов
В.В. Волкодав
Г.І. Демидась
Б.В. Дзюбецький
Л.О. Животков
О.О. Іващенко
С.М. Каленська
В.В. Кириченко
В.А. Кравченко
В.М. Круть
М.А. Литвиненко
М.М. Макрушин
В.М. Маласай
В.В. Моргун
Ф.М. Парій
С.М. Рижук
М.В. Роїк

В.В. Скорик
В.І. Сорока
Г.І. Сенкевич
С.П. Танчик

Комп'ютерна верстка і дизайн

Н. Гончарук

Редактор

І. Запорожець

Рукописи не повертаються.

Зареєстровано 29 липня 2002 р.

Державним комітетом
інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 6392

Видавці:

Селекційно-генетичний інститут,
Український інститут експертизи
сортів рослин,
видавництво “Колобіг”.
Підписано до друку
24.07.2008 р.
Формат 60×84/8
Папір крейдований.
Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 4.
Тираж 1000.

Адреса редакції:

03022, Київ-22,
А/с №109.

Тел./факс: (044) 257-13-80
тел.: (044) 501-67-41

E-mail: kolobig@i.kiev.ua

© “Насінництво”, 2008

***В**и хочете мати якомога більше різноманітної, докладної інформації зі сфери селекції і насінництва? Ми вам пропонуємо:*

- 🔹 детальні характеристики всіх нових сортів та гібридів основних сільськогосподарських культур, що поповнюватимуть Державний реєстр;*
- 🔹 новітні сортові технології, пропонувані авторами цих селекційних новинок, а також уже широко використовуваних сортів та гібридів з докладним науковим супроводом;*
- 🔹 широку й різноманітну інформацію щодо попиту й пропозицій на ринку насіння;*
- 🔹 всі новинки законодавчої й нормативної бази з питань селекції й насінництва тощо.*

Якщо ми вас переконали і ви стали передплатником нашого журналу, у вас є реальна можливість розмістити на його шпальтах і свою ринкову інформацію на пільгових умовах:

- 🔥 за передплати на квартал — один раз безкоштовно 1/4 полоси;
- 🔥 за передплати на півроку — один раз 1/2 полоси;
- 🔥 за передплати на рік — одну полоси,
- 🔥 або ж використати за бажанням цю площу частинами.

Що може бути приємнішим за вигідну пропозицію!

Звертається:

☎ (044) 257-13-80,
501-67-41

“Хліб – то святе. Отже, святу справу роблять селекціонери”

Репортаж із «Дня поля» в Інституті фізіології рослин і генетики НАН України

Озима пшениця є особливим продуктом харчування у 43 країнах світу з населенням понад 1 млрд осіб.

Основна продовольча культура вона й в Україні. Саме її урожайність і рентабельність виробництва значною мірою визначають наш добробут. На жаль, генетичний потенціал сортів пшениці використовується нині в країні у середньому на 35–40%.

Наприкінці червня цього року в Інституті фізіології рослин і генетики НАН України відбулася науково-практична конференція — «День поля» на тему — «Нові сорти зернових культур та їх роль у збільшенні виробництва якісного зерна в Україні», організована колективом Інституту фізіології рослин і генетики НАН України за допомоги Міністерства аграрної політики України та за сприяння ЗАТ «Міжнародна агропромислова корпорація» і компанії «Амако-Україна». На цьому поважному зібранні були присутні фахівці Міністерства аграрної політики України, вчені НАН України і УААН, заступники начальників управлінь агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій з рослинництва, начальники обласних державних насінневих інспекцій, керівники та головні агрономи базових господарств інституту поліської, лісостепової, степової зон України. ІФРГ НАН України тісно співпрацює з виробниками насіння, пропонує їм свої новітні наукові розробки. Серед його партнерів — такі відомі компанії та господарства, як ЗАТ «Міжнародна агропромислова корпорація», ЗАТ НВП «Райз-Агро», ЗАТ «Зерно-

продукт», ЗАТ Торговий дім «Елітне насіння», НВП «Агроінтер», СВК АФ «Перемога» с. Бурти Кагарлицького району Київської області, ЗАТ продовольча компанія «Зоря Поділля», ТОВ «Славутич» с. Катеринівка Покровського району Дніпропетровської області, ТОВ «НВП Агродніпро насіння», ДП «Агрофірма «Шахтар», ПП шахта імені О.Ф. Засядька, ПАФ «Єрчики» с. Єрчики Попільнянського району Житомирської області, ПП «Аксон» смт Якимівка Запорізької області, Кіровоградська державна сортодослідна станція, ТОВ «Правда» с. Пониковиця Бродівського району Львівської області, СВК «Дружба народів» с. Нестоїта Котовського району Одеської області, ТОВ «Дукла» с. Абазівка Полтавського району Полтавської області, ПП «Печинське» с. Печини Тростянецького району Сумської області, ТОВ «Україна» с. Скорики Підволочиського району Тернопільської області, ТОВ «Агрофірма «Піщанська» Красноградського району Харківської області, ЗАТ АФ «Нива» с. Коломичівка Носівського району Чернігівської області, ДП ДГ «Черкаське» Черкаського ІАПВ. Загальна кількість учасників перевищувала 300 осіб.

Конференція складалася з двох частин — теоретичної і практичної. Перша відбулася в актовому залі інституту. Тут виступили провідні українські вчені в галузі генетики, селекції. До початку конференції вдалося поділитися враженнями з її учасниками. Ось що вони розповіли.

СВК АФ «Перемога» с. Бурти Кагарлицького району далеко відома

за межами Київської області. Андрій Якович Рибник працює тут майже три з половиною десятиліття головним агрономом. Такого фахівця будь-чим не здивуєш.

— З Інститутом фізіології рослин і генетики НАН України, — сказав він, — ми співпрацюємо п'ятнадцять років. Упродовж цього часу отримуємо високі врожаї зерна кукурудзи та озимої пшениці, висіваючи високоякісне насіння гібридів та сортів селекції інституту. Напрочуд добре зарекомендував себе сорт м'якої озимої пшениці Колумбія. У 2002—2004 роках ми отримали по 94,1 ц/га зерна цього сорту і по 80,3 ц/га сорту Ятрань 60, а також сорту Київська 8 — по 78,3 ц/га. Минулий рік був особливо посушливим. Урожайність м'якої озимої пшениці сорту Смуглянка становила 87 ц/га, Крижинка — 84 ц/га, Київська 8 — 80 ц/га. А коли землі дати потрібну кількість органічних та мінеральних добрив, вчасно обробити посіви фунгіцидами та інсектицидами, то ці сорти легко забезпечать 100 центнерів добірного зерна з гектара. Переконує. Чи не так?

Наприклад, із площі 100 га було зібрано 137 ц/га зерна кукурудзи гібриду Титан 220 СВ, а в 2003 році гібрид кукурудзи Нептун СВ на площі 167 га дав на круг по 154,1 ц/га зерна.

Провідний науковий співробітник інституту доктор біологічних наук Катерина Андріївна Ларченко розробила систему насінництва кукурудзи для нашої агрофірми, за якою вирощуємо батьківські форми і отримуємо

мо насіння першого покоління середньоранніх гібридів Титан 220 СВ і Нептун СВ. Площі ж товарних посівів кукурудзи засіваюмо власним насінням, що може задовольнити вимоги будь-якого споживача. Кращих сортів і гібридів я не знаю. Від хліборобів нашої агрофірми — щира вдячність Герою України, академіку НАН України В.В. Моргуну за дорідний пшеничний колос. Віддавна в Україні вважають: хліб — то святе. Отже, святу справу роблять селекціонери інституту.

Що може бути приємнішим за ці слова?

Фермер Михайло Васильович Іщенко з села Бджільна Теплицького району Вінницької області не може без захоплення розповісти про гібриди кукурудзи Комета МВ і Переяславський 230 СВ. Насінництвом кукурудзи у фермерському господарстві займаються ось уже більше десяти років. Для цього побудували власну сушарку, купили необхідні зерноочисні машини.

А ось послухаємо директора Кіровоградської державної сортодослідної станції Миколу Степановича Зубрейчука:

— Протягом 14 років науковці Інституту фізіології рослин і генетики НАН України ведуть у нас польові експерименти з генетики, селекції та насінництва озимої пшениці і кукурудзи, — розповідає він. — Тому ми отримуємо новинки селекції з перших рук і постійно переконуємося, що це якраз те, на що сьогодні чекає хлібороб. Ми нарощуємо валовий збір озимої пшениці не за розширення площ, а завдяки інтенсифікації виробництва. Наші агрономи-дослідники ретельно вивчають кожну новинку селекції, всебічно оцінюють її. Так що ми знаємо про їх переваги та недоліки не з чіхось слів, а на основі ретельного всебічного аналізу. І претензій до більшості новинок запропонованих інститутом практично немає. До речі, у рамках екологічного випробування сорт м'якої озимої пшениці Смуглянка, створений академіком В.В. Моргуном, в умовах нашої сортодослідної станції дав 102,1 центнера зерна з гектара і посів перше місце серед 76 сортів, що проходили перевірку у спеціальному досліді. Заслугує на увагу товаровиробників високоурожайний сорт озимої м'якої пшениці Подолянка. У виробничих посівах станції отримано урожай його зерна

На запитання відповідає академік В.В. Моргун

на рівні 94,8 центнера з гектара. Та найбільше вразив сорт озимої м'якої пшениці Золотоколоса: його врожайність в умовах жорсткої посухи — 100,4 центнера.

Основний нинішній напрям селекції Інституту фізіології рослин і генетики НАН України — селекція на високу продуктивність. До речі, цей напрям є й світовим пріоритетом. Створені в інституті сорти озимої пшениці в умовах Кіровоградської державної сортодослідної станції сформували врожай зерна понад сто центнерів з гектара: Колумбія — 108,1, Фаворитка — 107,2, Пивна — 104,3, Смуглянка 102,3, Золотоколоса — 100,9. Погодні умови минулого сезону виявилися для сільськогосподарського виробництва вкрай несприятливими, а особливо — для виробництва зерна. Тепла зима сприяла поширенню в посівах різних хвороб, а жорстка літня посуха стала ще серйознішим випробуванням для сортів м'якої озимої пшениці — Смуглянка, Золотоколоса, Подолянка, Колумбія, Переяславка, Пивна, Вінничанка, Богдана, які з-поміж багатьох інших селекційних новинок виявилися найбільш готовими до стресів. На полях нашої станції, крім наукових досліджень, вчені інституту здійснюють науковий супровід виробництва елітного насіння сортів м'якої озимої пшениці Богдана, Вінничанка, Золотоколоса, Переяславка, Подолянка, Смуглянка на площі понад 500 га. Під егідою та за допомогою Володимира Васильовича ми набули певного досвіду вирощування гібридного насіння середньостиглого гібрида кукурудзи Комета МВ і пізньостиглого Аметист, занесених

до Державного реєстру сортів рослин і рекомендованих для вирощування на зерно і силос. Вирощування першого покоління цих гібридів за рекомендованою науковцями технологією досить вигідне для нас. Слід зазначити, що генетичний потенціал нових гібридів кукурудзи (Богун, Комета МВ, Метеор 317 МВ, Аметист) сягає 140—160 ц/га зерна й понад 1000 ц/га листкостеблової маси. Нові сорти озимої пшениці академіка В.В. Моргуна, найкращі у світі чорноземи — основа того, щоб наша держава стала світовою житницею якісного зерна.

Відкриття конференції було призначено на 10-ту годину, але вже о 9-й перед актову залу, біля стендів з науковими доробками відділів інституту, було тісно. Що пропонувалось на тих стендах? Ось лише побіжний їх огляд.

Селекція, як відомо, здійснюється з розрахунком на умови вирощування, що будуть у перспективі не менше 20 років. Зважаючи на всі зміни у сільськогосподарському виробництві України, в майбутньому системи землеробства і рівні агротехніки у різних господарствах будуть різноманітними. Саме з цих причин сорти озимої м'якої пшениці, створені відомим генетиком-селекціонером, академіком НАН України, Героєм України В.В. Моргуном, відрізняються між собою за ступенем інтенсивності й рівнем реакції на метеорологічні та агроекологічні чинники. 86 сортів і гібридів зернових культур — такий науковий доробок академіка, який став вагомим внеском у розвиток не лише української, але й світової аграрної науки. Біль-

ша частина цих сортів та гібридів висівається на полях України та СНД на площах від 1 до 5,5 млн га.

Ось, наприклад, сорт озимої м'якої пшениці Золотоколоса. Кольоровий буклет розповідає про нього, що це перший сорт, який за всю історію державного сортовипробування України сформував рекордний урожай зерна в 117,3 ц/га на Маньківській державній сортовипробувальній станції (Черкаська область). У Дослідному сільськогосподарському виробництві ІФРГ НАН України (Київська область) — 112,4 ц/га. Це сорт для добрих господарів — на високому фоні мінерального живлення забезпечує рекордні врожаї.

Зерно сорту Золотоколоса містить 12,7—14,5% білка, 29,7—32,7 сирової клейковини. Віднесений до цінних пшениць.

Сорт озимої м'якої пшениці Смуглянка сформував урожай в 115,2 ц/га в Центрі сортознавства і сортовивчення в Київській області.

На Крижопільській державній сортодослідній станції (Вінницька область) урожай зерна сорту Смуглянка становив 114,1 ц/га, а на Маньківській (Черкаська область) — 108,8 ц/га. В Запорізькому державному центрі експертизи сортів рослин — 112,1 ц/га, а в Дослідному сільськогосподарському виробництві (сміт Глеваха Васильківського району Київської області) — 113,0 ц/га. За роки випробування в центрі сортознавства і сортовивчення (Київська область) урожай сорту Смуглянка становив, відповідно, 101,1—115,2 ц/га. За рівнем урожайності сорт сильної м'якої озимої пшениці Смуглянка є лідером серед вітчизняних сортів. На високому фоні

мінерального живлення Смуглянка забезпечує отримання рекордних урожаїв.

Озима м'яка пшениця Київська 8 віднесена до сильних пшениць. Зерно цього сорту містить 13,1—15,5% білка, 27,6—31,3% сирової клейковини. На Маньківській державній сортодослідній станції (Черкаська область) отримано урожай 101,0 ц/га, у виробничих випробуваннях у Чехії — 103,7 ц/га. Максимальний урожай сорту становив 110,3 ц/га — у виробничих посівах ВАТ «Шамраївське» с. Руда Сквирського району Київської області.

По 113,7 ц/га зерна сорту Подольня одержано у виробничих посівах ВАТ «Шамраївське». Зерно Подольня містить 13,5—14,7% білка, 28,7—31,5% клейковини. Віднесений до сильних пшениць.

Максимальний урожай сорту Колумбія одержано в Дослідному сільськогосподарському виробництві ІФРГ НАН України (Київська область) — 120,8 ц/га. У Вінницькому ДЦЕСР урожай Колумбії становив 107,0 ц/га. Сорт Колумбія в міжнародних випробуваннях дав рекордні врожаї, зокрема в Угорщині — 111,7 ц/га, Чехії — 110,7 ц/га.

Сильна за якістю зерна озима м'яка пшениця Ятрань 60, що містить 13,9—15,8% білка, 28,4—33,6% сирової клейковини. У виробничих умовах у ВАТ «Шамраївське» урожай сорту Ятрань 60 становив 108,2 ц/га, а в Центрі сортознавства і сортовивчення — 104,1 ц/га. При належній агротехніці генетика сорту забезпечує отримання високоякісного зерна.

Заслугує на увагу сорт сильної пшениці Переяславка. Зерно цього

сорту містить 13,0—15,5% білка, 26,5—34,1% сирової клейковини. Максимальний урожай сорту становив 102,7 ц/га (ДСВ ІФРГ НАН України смт Глеваха Васильківського району Київської області).

Сорт м'якої озимої пшениці Володарка має високий генетичний потенціал продуктивності. Максимальні урожаї сорту — 102,2—106,3 ц/га отримано в екологічних випробуваннях по різних попередниках (горох та чорний пар) в Центрі сортознавства та сортовивчення (м. Біла Церква Київської області).

А ось кольоровий буклет сорту Зимоярка. Це унікальна пшениця, що поєднує два типи розвитку: озимий та ярий і є дворучкою. Належить до сильних пшениць. Її зерно містить 13,8—14,6% білка, 28,1—31,8% сирової клейковини. У виробничому випробуванні посушливого 2007 року в господарстві ТОВ НВА «Перлина Поділля» Білогірського району Хмельницької області отримано урожай сорту Зимоярка 90,0 ц/га як озимої форми та 60,0 ц/га — ярої.

Максимальний урожай сорту озимої м'якої пшениці Пивна — 105,5 ц/га отримано на Маньківській сортодослідній станції (Черкаська область). Це сорт спеціального використання. Невибагливий до умов вирощування, має високий генетичний потенціал продуктивності.

Поруч — нові, варті особливої уваги сорти цінної і сильної пшениці: Добірна, Веснянка, Богдана, Вінничанка, Трипільська, Снігурка, Хуторянка. Це, так би мовити, вже завтрашній день щедрого пшеничного поля України.

Поряд зі снопами пшениці, біля стелів, у плетених з лози кошиках виблискують жовтобокi качани кукурудзи. Академік В.В. Моргун відомий агрономам України і як творець прекрасних гібридів кукурудзи. Створено вже п'яте покоління гібридів кукурудзи, придатних для виробництва біопального. Не випадково останніми роками кукурудза поволі починає витісняти з полів інші зернові культури, що поступаються їй за продуктивністю. Учасники конференції з великим інтересом вчитуються у тексти табличок, оглядають добірні качани. Ось середньоранній (ФАО 220) гібрид Титан 220 СВ з унікальним поєднанням ранньостиглості, екологічної пластичності та високої урожайності. Максимальний урожай — 140,8 ц/га.

Гібрид Корсунський 297 МВ добре адаптований до різних умов вирощування. На Золотоніській ДСС Черкаського ДЦЕСР у 2006 році урожай зерна становив 131,4 ц/га. Поруч — середньоранній гібрид Нептун СВ (ФАО 280), урожай зерна якого становить 100,0—125,6 ц/га.

Середьостиглий гібрид Комета МВ (ФАО 300) є національним стандартом. Його урожай зерна становить 115—130 ц/га. Поруч качани високоврожайного гібриду Аметист, максимальний урожай якого — 148,3 ц/га. Заслужують на увагу також гібриди кукурудзи Зорень, Суботівський 190 СВ, Переяславський 230 СВ, Богун, Богдан, Метеор 317 МВ, Орлик 330 МВ, здатні давати високі врожаї у всіх регіонах країни. Генетичний потенціал нових гібридів кукурудзи у виробництві використовується лише на 30—40 відсотків. Але сподіваємося, що така ситуація тимчасова. Україна має досить вагомий досвід вирощування цієї цінної зернової культури, посівні площі якої мають сягати за 6 млн га.

Біля стендів людно. Точаться жваві розмови виробничників з науковцями. Про що вони? Бур'яни... Як їм протистояти? Про це розповідає науковий здобуток відділу фізіології дії гербіцидів. Широкий асортимент суміші гербіцидів цікавив багатьох агрономів. Зокрема, під яру та озиму пшеницю, озимий та ярий ячмінь пропонуються суміші: Гранстар + Пума Супер, Гроділ Ультра + Пума Супер. Ефективність знищення особливо шкочочинних бур'янів за використання цієї суміші становить 90—100 відсотків. У відділі розроблено суміші гербіцидів для захисту

посівів кукурудзи. Це, зокрема, — Титус + Естерон 60, Титус + Баквел-4 С, Тутус + Нінтрим. Вони забезпечують практично цілковите знищення однорічних та багаторічних бур'янів.

Одержання трансгенних рослин, стійких щодо гербіцидів — робота відділу генетичної інженерії. Науковці цього відділу одержали трансгенні рослини гречки і винограду зі спеціальними генами стійкості, що визначають стійкість проти гербіцидів суцільної дії (Гліфосату та Раундапу). Розробляються системи методів генетичної трансформації імбрідних ліній кукурудзи та соняшнику вітчизняної селекції. Тут же сорти сої Блискавиця, Мар'яна, Васильківська, Валентія, створені спільно з науковцями Селекційно-генетичного інституту УААН і Інституту землеробства УААН. Всіх їх занесено до Державного реєстру сортів рослин України і рекомендовано для виробництва в різних зонах країни.

На стенді відділу симбіотичної азотфіксації представлено бактеріальні добрива на основі виробничих та нових штамів, отриманих в інституті, для інокуляції насіння зернобобових культур — рідкі препарати бульбочкових бактерій та препарати на твердому носії. Використання бактеріальних добрив для передпосівної обробки насіння зернових культур є економічно вигідним та екологічно безпечним заходом. Застосування добрив збільшує урожай зерна на 4—7 ц/га. Норма витрати рідкого препарату для озимої пшениці — 100 мл на гектарну норму насіння.

Як впливають умови космічного польоту на фотосинтетичний апарат

рослин? Про це розповідають розробки відділу біохімії фотосинтезу.

Нове комплексне добриво для зернових культур під назвою Фізіо-живлін, до складу якого входять азот, калій, магній, натрій, залізо, марганець, цинк, мідь, молібден. Фізіо-живлін застосовують для передпосівної обробки та кореневого і позакореневого підживлення зернових культур. Зернові — для передпосівної обробки насіння 3 л/т, для позакореневого підживлення — 5—6 л/т. Позакореневе живлення зернових посівів сприяє підвищенню урожаю зерна на 5,8 ц/га. Для підживлення озимої пшениці та цукрового буряку пропонується складне змішане добриво Комбібор, до складу якого входять бор, марганець, кобальт та азот. Комплексне добриво Альфа рекомендується для передпосівної обробки насіння зернових колосових — 2—2,5 кг/т насіння одночасно з протруєнням.

Не менше уваги й до продукції відділу фізіології росту і розвитку. Це, зокрема, розробки з діагностики зернових культур та застосування регуляторів росту для підвищення продуктивності сільськогосподарських культур. Комплексний регулятор росту Біовітрекс — це продукти переробки органічної рослинної маси каліфорнійськими черв'яками та сапрофітними мікроорганізмами. При його застосуванні підвищується схожість насіння і урожайність.

Відкриваючи зібрання, заступник Міністра аграрної політики України Сергій Іванович Мельник коротко розповів присутнім про сьогоднішні турботи і проблеми села, закликав практиків дружити з наукою.

За попередньою оцінкою, загальна площа посіву озимих та ярих культур під урожай поточного року становить 25,7 млн га. На превеликий жаль, генетичний потенціал нових сортів та гібридів, пропонованих виробництву, в господарствах України використовується в середньому на 35—40%. Тимчасом останніми десятиліттями зростання волових зборів зерна на земній кулі на 60% зумовлене генетичним поліпшенням рослин, тобто впровадженням нових високоврожайних сортів.

— Ми можемо виробляти чисту, якісну продукцію, можемо вирощувати понад 100 мільйонів тонн зерна, за умов використання потенціалу генетики сортів та гібридів на 100%, — мовив заступник Міністра аграрної

політики України С.І. Мельник. — 19 вересня 2007 року уряд прийняв Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року. Це — охорона землі і земельні відносини, інвестиції, кредити, зерно-виробництво, цінова політика, державна підтримка, страхування, сільсько-господарське машинобудування, наукова, кадрова політика, соціальні проекти на селі. Кабінет Міністрів виділив Аграрному фонду України кошти для закупівлі в цьому сезоні 803 тисяч тонн пшениці, 78 тисяч тонн жита.

Заступник начальника управління сільського господарства Київської обласної державної адміністрації Петро Петрович Пилипенко у своєму виступі розповів про Київщину на сінницьку, спецгоспи якої щорічно виробляють 20 тисяч тонн елітного насіння різних культур.

На Київщині виробництвом оригінального та елітного насіння займаються п'ять науково-дослідних інститутів, три селекційно-дослідні станції, а також 58 господарств, атестованих на виробництво та вирощування елітного насіння. Флагманом тут виступає Інститут фізіології рослин і генетики НАН України. Хлібороби Київщини задоволені сортами озимої пшениці високоінтенсивного використання — Смуглянка, Золотоколоса, Колумбія. Якісне товарне зерно дають Ятрань 60, Київська 8, Переяславка. Широко висіваються в області сорти універсального використання — Подолянка, Фаворитка, Добірна, Богдана. За державного випробування сорт озимої пшениці Фаворитка сформував урожай зерна у 124,1 ц/га (Київська область, Центр сортознавства і сортовивчення). Це найвищий показник продуктивності, зафіксований в нашій області. Роль інститутів є істотною на Київщині на всіх етапах вирощування насіння зернових культур.

— Можливості зернового клину України невичерпні, — розпочав свій виступ перед присутніми директор Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, академік НАН України, Герой України, генетик-селекціонер Володимир Васильович Моргун. — Пропоновані вам сорти дають від 7 до 10 ц/га приросту врожаю. Це науково обґрунтована закономірність. Зверніть на це увагу. Серед селекційного доробку Інституту фізіології рослин і генетики НАН України на особливу увагу заслуговують насамперед сорти, створені у тісній твор-

чій співдружності з науковцями Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла УААН. За останніх 10 років створено понад 20 сортів м'якої озимої пшениці з генетичним потенціалом урожайності 100 і більше ц/га. Це, зокрема, ранньостиглі сорти — Колумбія, Веснянка, Почаївка, Солоха. Особлива увага — високоякісним сортам, зерно яких має високі борошномельні та хлібопекарські властивості. Це, зокрема, сорти Ятрань 60, Київська 8, Переяславка, Зимоярка, Ласуня, Трипільська, Сонечко, Наталка.

Сорти універсального використання характеризуються тим, що вони дають непоганий урожай на низьких агрофонах, за пізніх строків сівби та по поганих попередниках. Серед цієї групи сортів на особливу увагу заслуговують — Подолянка, Добірна, Богдана, Вінничанка, Снігурка, Новокиївська.

Сорти високоінтенсивного типу рекомендуються для добрих господарів. На високому фоні мінерального живлення короткостеблові інтенсивного типу сорти Смуглянка, Володарка, Золотоколоса, Фаворитка, Колумбія забезпечують отримання рекордних врожаїв. В ПСП «Фортуна» с. Южне Ічнянського району на Чернігівщині вперше в історії області одержано з гектара по 101 центнеру зерна пшениці. Такою щедрою у край несприятливому у 2007 році виявилася Смуглянка.

Сорти Хуторянка і Зимоярка поєднують в собі два типи розвитку: озимий та ярий і є дворучками. Сорти такого типу створено в Україні вперше. Вони мають незаперечні

переваги, а саме — подовжують період осінньої сівби, їх можна висівати в період зимових відлиг та ранньою весною. Тому їх вирощування буде сприяти стабілізації валових зборів зерна.

Розширюється і географія прихильників сортів академіка НАН України В.В. Моргуна. Ось лише два приклади. Керівництво Белгородської області Російської Федерації звернулося до інституту з офіційним проханням надати йому ексклюзивні права на використання його сортів. Французькі компанії «Мальтюрок-Україна» і «Десна-Грейн» перш ніж почати аграрний бізнес в Україні, провели випробування в Корсунь-Шевченківському районі Черкаської області близько 50 сортів російської, чеської, нідерландської, німецької та української селекції. У цьому польовому змаганні сорти Інституту фізіології рослин і генетики НАН України посіли перше місце. На базі інституту створено клуб «100 центнерів». Членами клубу є понад 50 господарств України, що реально отримують стоцентнерні врожаї чи впритул наблизилися до цього.

Не обминув академік В.В. Моргун і аграрні біди. За нинішнього недостатнього фінансування науки не відрегульовано на державному рівні виплату селекціонерам грошової винагороди за створення і використання генетичного потенціалу сортів та гібридів. Ледве животіє стара, зношена селекційна техніка, на нові селекційні комбайни, сівалки, лабораторні прилади для оцінки якості зерна бракує коштів. Сором держави не тільки в цьому. Ми губимо на-

сінництво — основу зернового господарства. Без оригінального насінництва навіть зерну найвищої світової проби проростати важко. Через обмежені фінансові можливості українське село не може скористатися багатьма науковими здобутками, тому й віддача ниви у нашій країні в 2—3 рази поступається щедрості поля високорозвинених країн. Наука кличе за собою хлібороба, а він захряс у безнадії зі своєю зношеною технікою. Ми щиро бажаємо успіхів і добробуту всім хліборобам і нагадуємо, що насіння ІФРГ НАН України є першим кроком до одержання високих врожаїв. То ж, чи слід заощаджувати кошти, купуючи неякісне насіння? Ми пропонуємо купувати якнайкраще насіння, а витрати скоротити за рахунок інших статей, зокрема — раціонального використання мінеральних добрив та засобів захисту рослин.

Зекономлена копійка на насінні — це втрачена гривня.

Урожай ще зріє. А до інституту вже телефонують, приїжджають. Замовляють оригінальне та елітне насіння. І я щиро вірю в те, що наші агрономи будуть засівати свої поля кращим насінням нових сортів і отримувати добрі результати.

Високі врожаї пшениці нерозривно пов'язані з високими дозами NPK та мікроелементів. Як зазначив у своєму виступі завідувач відділу мінерального живлення Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, доктор біологічних наук Віктор Валентинович Швартау, у технологіях вирощування високоінтенсивних сортів вартість мінеральних добрив вже зрівнялася або перевищує вартість енерговитрат, при цьому ціна на добрива продовжує швидко зростати. Система живлення високопродуктивних сортів озимої пшениці складається з багатьох етапів, значна кількість яких інтегрована у систему захисту посівів. Фосфорно-калійні добрива (P_{60–120} K_{60–120}), доза уточнюється за даними агрохімічного аналізу ґрунту залежно від запланованого урожаю, вносять під основний обробіток або передпосівну культивуацію. Доцільним є внесення добрив з мікроелементами (зокрема марганцем, цинком, міддю), обробка насіння перед сівбою сумішшю протруйників з мікроелементами. Дози підживлення завжди необхідно уточнювати залежно від прогнозованої забезпеченості вологою.

Так, при підживленні по мерзло-талому ґрунту в першому підживленні доза азоту становить 25—30% повної дози внесення елемента.

Під час другого підживлення, за фази виходу в трубку, доза азоту дорівнює 45—60% повної дози елемента. Азот вносять переважно в формі аміачної селітри. Для забезпечення нормальної життєдіяльності рослинам протягом вегетації необхідні доступні мезоеlementи (сірка, кальцій, магній, кремній) та мікроelementи — марганець, мідь, цинк, залізо, бор, молібден.

Менеджер швейцарської компанії «Сингента» Євген Вікторович Санин розповів про технологію захисту озимої пшениці. Українські хлібороби збирають на 2 тонни зерна озимої пшениці з одного гектара менше, ніж їх колеги у країнах східної Європи. При тому, що одна тонна зерна пшениці коштує 1200 грн, то в перерахунок зі ста гектарів ми недобираємо 240 тис. грн. А це тому, що економимо на засобах захисту рослин. Все починається з обробки насіння. Компанія «Сингента» рекомендує високоврожайне насіння озимої пшениці перед сівбою обробляти сумішшю протруйників: фунгіцидом та інсектицидом — Максим Стар (1,5 л/т) і Круїзер (0,4—0,6 л/т). У вересні—жовтні в період активного льоту шведської мухи та озимої совки посіви озимої пшениці обробляють інсектицидом Енжіо 247 в дозі 0,18 л/га. Навесні в фазу куцїння пшениці до «виходу в трубку» реко-

мендується використовувати суміш гербіцид + фунгіцид + інсектицид + комплексні добрива Фізіоживлін або Омега. Прийняття рішень має базуватися на прогнозі розвитку шкодочинності об'єктів та розрахунку економічного порогу шкодочинності. Завдяки правильному і збалансованому застосуванню добрив з гербіцидами, фунгіцидами, інсектицидами урожайність пшениці зростає. Яскраве цьому свідчення 100-центнерні врожаї господарств-членів «Клубу 100 центнерів», які вирощують сорти озимої пшениці селекції Інституту фізіології рослин і генетики НАН України і застосовують систему захисту швейцарської компанії «Сингента» на тисячах гектарів у різних зонах України.

Після пленарної частини учасники конференції відвідали насінневі та демонстраційні поля Інституту фізіології рослин і генетики НАН України в смт Глеваха Васильківського району Київської області, де директор інституту, академік НАН України В.В. Моргун знайомив гостей особисто з демонстраційними насінневими посівами озимої та ярої пшениці, ярого ячменю, гороху. Подивитися було на що. Адже через дощі в господарствах Лісостепу та Полісся України посіви, особливо зернових, були сильно забур'янені. А демонстраційні та насінневі ділянки інституту виглядали так, начебто всі бур'яни цього року обійшли їх осторонь. І неабияку роль тут відіграла технологія вирощування із застосуванням засобів

На полях агрокомбінату «Росава»

захисту рослин, сівба протруєним насінням, вчасний захист від шкідників, хвороб та бур'янів.

Після насиченого інформацією огляду насінневих та селекційних ділянок, що забрав більше часу, ніж було заплановано, запитань щодо нових сортів і застосування окремих елементів агротехнологій в учасників було багато. Особливо, коли академік НАН України В.В. Моргун вів для гостей урок про таємниці селекційної справи, яка, крім фахових знань, потребує багато терпіння і точності. Адже через руки селекціонера проходять десятки тисяч колосків протягом більше ніж десяти років, перш ніж новий сорт прийде до хлібної ниви. А результат — перехоплює дух. Ось селекційний зразок Достаток. Колос довгий і повнозерний — на долоні не вміщується, а

налічує понад сто зерен. Це пшениця майбутнього. На високому фоні мінерального живлення її генетичний потенціал становить до 150 ц/га. Така стратегія Великого Хліба.

«День поля» продовжувався на полях агрофірми «Слобідська» та агрокомбінату «Росава» Кагарлицького району Київської області, що входять до складу ЗАТ «Міжнародна агропромислова корпорація». До складу корпорації входять 7 агропідприємств, які сумарно обробляють 20,9 тис. га землі.

— На виробничих посівах зазвичай отримують по 70—90 ц/га, — повідомив президент Міжнародної агропромислової корпорації В.Ф. Бортник. — Вирощуємо сорти академіка НАН України В.В. Моргуна — Смуглянка, Фаворитка, Колумбія, Ятрань 60, Київська 8.

Агрономи та керівники господарств приглядалися, вибирали. Від ділянки до ділянки знайомилися з прекрасними сортами сильних та цінних пшениць. Вів розповідь про сорти-шедеври академік НАН України В.В. Моргун, йому допомагали професори-практики хліборобської справи — керівник агрокомбінату «Росава», Заслужений працівник сільського господарства України Андрій Михайлович Павлюк та директор агрофірми «Слобідська» Леонід Васильчук.

На демонстраційному полі агрокомбінату «Росава» учасників конференції просто в полі зустрічав дзвінкою піснею місцевий фольклорний ансамбль.

Біля кожної ділянки — табличка з назвою сорту. Поруч дерев'яний столик, а на ньому — хлібина пухка, і так біля кожної ділянки. Не хліб, а справжні мистецькі витвори. Це додавало «Дню поля» урочистості й святковості.

Арифметика врожаю проста. Це — добрий сорт і диктатура технології. На цьому трималося і тримається зерновиробництво усього світу. Стратегія і тактика на хлібному полі — це ще і велика політика.

За огляду посівів розмовляю з директором ТОВ НВА «Перлина Поділля» Білогірського району Хмельницької області Володимиром Андрійовичем Тарасюком. Ось що він каже: «В 2007 році ми зібрали озимої пшениці Колумбія по 98,4 ц/га на площі 100 га, Смуглянка — 88,4 ц/га на площі 420 га, Фаворитка — 84,2 ц/га на площі 250 га. У 2008 році сучасні сорти озимої пшениці селекції інституту Смуглянка, Трипільська, Фаворитка, Богдана на площі понад 1200 га сформували біологічну урожайність більше 100 ц/га.

На демонстраційному майданчику компанія «Амако-Україна» представила техніку, необхідну для вирощування зернових культур, — від плугів до зернозбиральних комбайнів.

У зерновому виробництві у світі сьогодні ситуація непростя. Темпи зростання населення на планеті переважають темпи виробництва хліба. За таких умов Україна зі своїми пшеничними шедеврами може стати постачальником якісного зерна.

Спілкування агрономів, фермерів, керівників сільськогосподарських підприємств на пшеничних плантаціях серед принишклих від вітру ваговитих колосків з академіком В.В. Моргуном, іншими науковцями тривало майже три години. До своїх домівок хлібороби поверталися з багатими враженнями від справжнього свята хлібороба і хліба. Тепер хліборобам-практикам належить подбати про те, щоб якомога швидше скористатися можливостями нових сортів озимої пшениці.

В.М. ГАВРИЛЮК,
кандидат
сільськогосподарських
наук

ОЗИМИНА — НАШ ГОЛОВНИЙ ХЛІБ

У чинному нині Державному реєстрі сортів рослин, дозволених до використання в Україні, сортів озимих зернових — понад 260, у тому числі:

- *озимої м'якої пшениці — 161,*
- *озимої твердої пшениці — 13,*
- *озимого жита — 32,*
- *озимого тритикале — 27,*
- *озимого ячменю — 30.*

Занесено до Реєстру з 2008-го року:

- *озимої м'якої пшениці — 28,*
- *озимої твердої пшениці — 1,*
- *озимого жита — 2,*
- *озимого тритикале — 3,*
- *озимого ячменю — 2.*

Характеристики останніх — з наступної сторінки.

**ПШЕНИЦЯ М'ЯКА
ОЗИМА**

АКТЕР

*Заявник: Дойче Заатферделунг
Ліппштадт-Бремен ГмБХ*

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, середньої довжини з сильним восковим нальотом, остюки і зубці — відсутні. Нижня колоскова луска: овальна, плече піднесене та вузьке, зубець середньо зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — сильне, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, коротка, середньої ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 91 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування середня—вищесередня, у польових умовах за роки випробування сорту становила 8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,8 бала, осипання — 8,7, щодо посухи — 8,3 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 290 діб. Середня врожайність за роки випробування в зоні Полісся 55,9 ц/га. Приріст національного стандарту — 6,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 43,1 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0% білка, клейковини — 30,8%, сила борошна — 314 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100 мл. Сильна пшениця.

АССОЛЬ

Заявник: ТОВ НВА "Степова"

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече пряме та відсутнє або дуже вузьке, зубець середньо зігнутий та середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, крупна. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 83 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,5 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 бала, осипання — 9,0, щодо посухи — 7,9 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 276 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 58,2 ц/га. Приріст національного стандарту — 1,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,1 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,3% білка, клейковини — 29,0%, сила борошна — 488 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1280 мл. Сильна пшениця.

АРТЕМІДА

Заявник: ТОВ "Всеукраїнський науковий інститут селекції" (ВНІС)

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини низькі. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, цилінд-

ричної форми, середньої щільності, середньої довжини з сильним восковим нальотом та наявними остюками. Нижня колоскова луска: плече піднесене, вузьке, зубець середньо зігнутий та довгий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, ланцетної форми. Зернівка червоного кольору, крупна, середньої довжини і ширини. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 94—96 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування середня—вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,6—8,9 бала, осипання — 8,3—8,7, щодо посухи — 8,0 балів. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 293—300 діб.

Середня врожайність за роки випробування в зоні Лісостепу 67,9 ц/га, зоні Полісся — 57,3 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 3,0 ц/га, зоні Полісся — 2,7 ц/га. Маса 1000 зерен — 43,1—45,7 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі. Зерно містить 13,8—14,4% білка, клейковини — 28,9—30,3%, сила борошна — 292—300 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1080 мл. Сильна пшениця.

АНГАРА

Заявник: ТОВ НВА "Степова"

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, довгий із відсутнім або дуже слабким восковим нальотом та наявними остюками. Нижня колоскова луска: плече піднесене з наявністю другої вершини та вузьке, зубець ледь зігнутий та довгий, ланцетної форми, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — корот-

кий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 89 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вища середньої, у польових умовах за роки випробування становила 8,6 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,6 бала, осипання — 9,0, щодо посухи — 8,2 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277 діб. Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 63,3 ц/га. Приріст до національного стандарту — 5,4 ц/га. Маса 1000 зерен — 39,3 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,3% білка, клейковини — 30,4%, сила борошна — 318 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1290 мл. Сильна пшениця.

АНТОНІВКА

Заявник: Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насіннезнавства та сортовивчення УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо вповнена з помірним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом та наявними остюками. Нижня колоскова луска: плече піднесене з наявністю другої вершини, середньої ширини, середньо зігнутий, середньої довжини, овальна, опушення внутрішньої поверхні — слабе, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі. Висота рослин — 84—85 см.

Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, в польових умовах за роки випробування становила 8,7 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—9 балів, осипання — 8,1—9, щодо посухи — 7,6—8,2 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 275—278 діб. Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 57,6 ц/га, Лісостепу — 61,7 ц/га. Приріст до національного стандарту — 0,4 ц/га. Маса 1000 зерен — 35—37 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14% білка, клейковини — 29,4—30,8%, сила борошна — 407—414 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1250 мл. Сильна пшениця.

БЕЗМЕЖНА

Заявник: ЗАТ "Селена"

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо вповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності та довжини з сильним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече пряме та вузьке, зубець ледь зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабе, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 79—85 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування — вищесередня—підвищена, у польових умовах за роки випробування — 8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,8—9,0 балів, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 7,7—8,0 балів. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277—281 добу.

Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 59,6 ц/га, Лісостепу — 64,7 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 2,4 ц/га, Лісостепу — 3,4 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,2—40,0 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 13,9% білка, клейковини — 29,0 — 29,5%, сила борошна — 357—436 о.а., об'єм хлі-

ба з 100 г борошна — 1110—1200 мл. Сильна пшениця.

БОГІНЯ

Заявник: Донецький інститут АПВ УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини низькі. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо вповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, середньої щільності, довгий, з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене з наявністю другої вершини та середньої ширини, зубець ледь зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабе, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 74—79 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,8 бала. Стійкість сорту щодо полягання — 9,0 балів, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 7,8—7,9 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277—281 діб.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 62,0 ц/га, Лісостепу — 62,8 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 3,8 ц/га, Лісостепу — 1,5 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,4—37,1 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,1—14,2% білка, клейковини — 29,0—30,6%, сила борошна — 300—412 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1150 мл. Сильна пшениця.

ВІННИЧАНКА

Заявник: приватне мале підприємство "Тирас"

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок

має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої верхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, довгий із помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече пряме та середньої ширини, зубець ледь зігнутий, дуже короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 88—89 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,6 бала, осипання — 8,5—8,9, щодо посухи — 8,2—8,5 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 283—291 добу.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 64,7 ц/га, Полісся — 51,9 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 3,4 ц/га, Полісся — 2,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 38,8—40,9 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі. Зерно містить 13,3—14,0% білка, клейковини — 27,4—30,2%, сила борошна — 252—260 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 970—1050 мл. Цінна пшениця.

ВОЛОШКОВА

Заявник: Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла УААН

Тип розвитку — озимий. Куц — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина помірно виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої верхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, середньої довжини із сильним восковим

нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече піднесене, широке, зубець ледь зігнутий та короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 90 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,4—8,7 бала, осипання — 8,4—8,7, щодо посухи — 8,2—8,6 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 282—291 добу.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 65,3 ц/га, Полісся — 54,1 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 4,0 ц/га, Полісся — 4,2 ц/га. Маса 1000 зерен — 41,9—43,6 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та задовільні. Зерно містить 13,9—14,3% білка, клейковини — 29,4—31,4%, сила борошна — 249—281 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 890—1090 мл. Цінна пшениця.

ЕДНІСТЬ

Заявник: Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насінництва та сортовивчення УААН

Тип розвитку — озимий. Куц — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з помірним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої верхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини із сильним восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: овальна, плече піднесене з наявністю другої вершини, середньої ширини, зубець ледь зігнутий та дуже короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, дрібна. Язичок — короткий, кіль на

нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 77—82 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,3—8,9 бала, осипання — 8,5—9,0, щодо посухи — 8,1—8,6 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 275—287 діб.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 61,1 ц/га, Лісостепу — 60,5 ц/га, Полісся — 52,9 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 3,9 ц/га, Лісостепу — 0,8 ц/га, Полісся — 3,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 34,5—36,4 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0—14,5% білка, клейковини — 28,5—31,0%, сила борошна — 323—434 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1200 мл. Сильна пшениця.

ЗАПОРУКА

Заявник: Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насінництва та сортовивчення УААН

Тип розвитку — озимий. Куц — напівпрямостоячий, рослини низькі. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої верхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, середньої довжини зі слабким восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене, середньої ширини, зубець середньо зігнутий та середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 72—74 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування сорту становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 8,5—8,9, щодо посухи — 8,1—8,6 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

пання — 8,2—8,9, щодо посухи — 8,0 балів. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277—281 добу.

Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 60,9 ц/га, Лісостепу — 63,1 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 3,7 ц/га, Лісостепу — 1,8 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,5—37,7 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту відмінні. Зерно містить 14,0—14,5% білка, клейковини — 29,9—30,3%, сила борошна — 357—403 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1200—1430 мл. Сильна пшениця. Добрий поліпшувач борошна слабких пшениць.

КАЛИНОВА

Заявник: Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і слабе антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, дуже довгий із сильним восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене, вузьке, зубець ледь зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — помірне, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок короткий, киль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 94—97 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,8—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,0—8,3 бала, осипання — 8,3—8,4, щодо посухи — 8,1—8,4 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 281—288 дб.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 64,3 ц/га, Полісся — 54,9 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісо-

степу — 3,0 ц/га, Полісся — 5,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,4—39,9 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,5—14,7% білка, клейковини — 28,7—29,0%, сила борошна — 260—275 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1200 мл. Цінна пшениця.

КНОПА

Заявник: Одеський інститут АПВ УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має помірний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабе антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече пряме, середньої ширини, зубець прямий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабе, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — короткий, киль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 83—89 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,8 бала, осипання — 8,0—8,9, щодо посухи — 7,9 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 278—282 добу.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 62,5 ц/га, Лісостепу — 64,3 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 4,3 ц/га, Лісостепу — 3,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,8—39,5 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі. Зерно містить 13,2—13,9% білка, клейковини — 26,7—27,9%, сила борошна — 320—360 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1170 мл. Цінна пшениця.

КОБІРА

Заявник: Ходовля Рослин Рольничих "Насьона Кобежиц"спулка з о.о.

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має слабкий восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабе антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, довгий зі слабким восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: овальна, плече піднесене, середньої ширини, зубець середньо зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабе, зовнішньої — слабе. Зернівка червоного кольору, коротка, середньої ширини та крупності. Язичок — короткий, киль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 90—92 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,8—8,9 бала, осипання — 8,4—8,8, щодо посухи — 8,2—8,5 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 282—294 добу.

Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 64,3 ц/га, Полісся — 53,3 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 3,0 ц/га, Полісся — 3,4 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,5—38,8 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та задовільні. Зерно містить 12,6—14,2% білка, клейковини — 25,8—30,4%, сила борошна — 261—277 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 970—1060 мл. Цінна пшениця.

КРАПЛИНА

Заявник: Донецький інститут АПВ УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має дуже сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабе антоціанове забарвлення вушок. Соломина

слабко виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, нещільний, довгий зі слабким восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече пряме, вузьке, зубець ледь зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 78 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 8,9, щодо посухи — 7,8 бала. За роки випробування сорт слабко уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277 діб.

Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 61,8 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 3,6 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,2 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,1% білка, клейковини — 30,2%, сила борошна — 347 о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1020 мл. Сильна пшениця.

КОСОВИЦЯ

Заявник: Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насінництва та сортовивчення УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабко виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене з наявністю другої вершини, вузьке, зубець середньо зігнутий, короткий, опушення

внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 81—87 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня—підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,8—9,0 балів, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 8,2 бала. За роки випробування сорт слабко уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 276—282 доби.

Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу — 60,9 ц/га, в зоні Лісостепу — 66,4 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 3,7 ц/га, в зоні Лісостепу — 5,1 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,2—40,7 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 13,9—14,0% білка, клейковини — 29,0—30,2%, сила борошна — 337—406 о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1100—1180 мл. Сильна пшениця.

КОЛОС МИРОНІВЩИНИ

Заявник: Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабко виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з сильним восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене, вузьке, зубець середньо зігнутий, дуже короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 92—93 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування стано-

вила 8,5—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,9 бала, осипання — 8,4—8,7, щодо посухи — 8,1—8,4 бала. За роки випробування сорт слабко уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 280—288 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 63,8 ц/га, Полісся — 56,0 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 2,5 ц/га, Полісся — 6,1 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,9—38,0 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі. Зерно містить 13,8—13,9% білка, клейковини — 28,9—30,1%, сила борошна — 350—353 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1000—1100 мл. Цінна пшениця.

КОСОЧ

Заявник: Кочубей Олександр Васильович

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має середній восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабко виповнена з помірним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, довгий з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече скошене, відсутнє або дуже вузьке, зубець дуже зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, крупна. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 84 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування середня—вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 8,3, щодо посухи — 7,7 бала. За роки випробування сорт слабко уражувався основними хворобами та шкідниками.

Ранньостиглий, досягає за 270 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 59,3 ц/га. Маса 1000 зерен — 39,3 г.

Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі. Зерно містить 14,3% білка, клейковини — 31,0%, сила борошна — 272 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1000 мл. Цінна пшениця.

ЛУГАСТАР

Заявник: ТОВ "Насіння Луганщини"

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має помірний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече скошене, вузьке, зубець середньо зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — помірне, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, коротка, середньої ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 87 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня—підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,6 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 9,0, щодо посухи — 7,6 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 275 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 61,3 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 4,1 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,7 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0% білка, клейковини — 30,4%, сила борошна — 311 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1200 мл. Сильна пшениця.

ОЛЕКСІВНА

Заявник: Донецький інститут АПВ УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має

помірний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з помірним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та дуже слабким або відсутнім опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, довгий зі слабким восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече пряме, середньої ширини, зубець ледь зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — помірне, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, крупна. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — шилоподібні.

Рослини заввишки 80—88 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,7—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,7—9,0 балів, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 7,9 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 278—281 добу. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 60,0 ц/га, Лісостепу — 64,2 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 2,8 ц/га, Лісостепу — 2,9 ц/га. Маса 1000 зерен — 36,2—38,9 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0—14,3% білка, клейковини — 30,3—31,1%, сила борошна — 355—394 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1200—1390 мл. Сильна пшениця.

ПАЛПІЧ

*Заявник: Державна наукова установа
Краснодарський науково-дослідний
інститут сільського господарства
ім. П.П. Лук'яненка*

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини низькі. Прапорцевий листок має дуже сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та дуже слабким або відсутнім опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого ко-

льору, веретеноподібної форми, нещільний, середньої довжини з сильним восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече піднесене, середньої ширини, зубець прямиий, дуже короткий, опушення внутрішньої поверхні — помірне, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, коротка, середньої ширини, крупна. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 74—77 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 8,7—9,0, щодо посухи — 7,9—8,0 балів. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 276—281 добу. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 58,8 ц/га, Лісостепу — 63,9 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 0,6 ц/га, Лісостепу — 3,1 ц/га. Маса 1000 зерен — 35,8—39,8 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0—14,5% білка, клейковини — 29,5—31,0%, сила борошна — 411—443 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1200 мл. Сильна пшениця.

ПАЛЯНИЦЯ

Заявник: ТОВ "Луганський інститут селекції і технологій"

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, щільний, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече піднесене, середньої ширини, зубець середньо зігнутий, дуже довгий, опушення внутрішньої поверхні — помірне, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та круп-

ності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 70—73 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,5—8,6 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 7,9—9,0, щодо посухи — 7,8—8,1 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 274—279 діб. Середня врожайність у Степу — 63,9 ц/га, в Лісостепу — 64,1 ц/га. Приріст до стандарту в Степу — 5,7 ц/га, Лісостепу — 2,8 ц/га. Маса 1000 зерен — 34,8—36,6 г. Борошномельні та хлібопекарські показники добрі і відмінні. Зерно містить 13,6—13,8% білка, клейковини — 29,1—30,2%, сила борошна — 278—334 о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1040—1200 мл. Цінна пшениця.

ПАМ'ЯТЬ

*Заявник: Державна наукова установа
Краснодарський науково-дослідний
інститут сільського господарства
ім. П.П. Лук'яненка*

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини високі. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, нещільний, довгий з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: яйцеподібна, плече пряме, вузьке, зубець прямий, дуже короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 88 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,9 бала, осипання — 8,7, щодо посухи — 7,8 бала. За роки випробування сорт слабо уражу-

вався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 283 доби.

Середня врожайність за випробування у Лісостепу — 62,3 ц/га. Приріст до стандарту — 1,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 39,0 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,2% білка, клейковини — 31,7%, сила борошна — 364 о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1200 мл. Сильна пшениця.

ПОДЯКА

*Заявник: Селекційно-генетичний
інститут — Національний центр насінне-
знавства та сортовивчення УААН*

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий. Рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має помірний восковий наліт на піхві і слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, пірамідальної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене, вузьке, зубець ледь зігнутий, довгий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червона, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 74—76 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування сорту становила 8,7 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,7—9,0 балів, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 8,2—8,4 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 276—280 діб. Середня врожайність за випробування у Степу — 61,8 ц/га, Лісостепу — 63,6 ц/га. Приріст до стандарту в Степу — 4,6 ц/га, Лісостепу — 2,3 ц/га. Маса 1000 зерен — 36,1—38,8 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,2% білка, клейковини — 29,8—30,1%, сила борошна — 343—357

о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1270—1430 мл. Сильна пшениця.

СТАНІСЛАВА

Заявник: ТОВ "Насіння Луганщини"

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має помірний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та сильним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, довгий з сильним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене, вузьке, зубець ледь зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини та крупності. Язичок довгий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 97—98 см. Зимостійкість в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування — 8,7 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,1—8,9 бала, осипання — 8,2—8,7, щодо посухи — 8,1—8,3 бала. Слабо уражувався хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 277—282 доби. Середня врожайність за випробування у Степу — 61,9 ц/га, Лісостепу — 64,1 ц/га. Приріст до стандарту в Степу — 4,7 ц/га, Лісостепу — 2,8 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,8—40,3 г. Борошномельні та хлібопекарські показники добрі та відмінні. Зерно містить 14,2—14,3% білка, клейковини — 30,5—31,0%, сила борошна — 468—526 о.а., об'єм хліба з 100 г борошна — 1210—1300 мл. Сильна пшениця.

ТІТОНА

*Заявник: приватне
сільськогосподарське селекційно-
дослідне підприємство "БОР"*

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має помірний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо випо-

внена з помірним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна, плече піднесене з наявністю другої вершини, середньої ширини, зубець середньо зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, дрібна. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 79—84 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 7,8—8,7 бала, осипання — 8,2—9,0, щодо посухи — 8,2—8,4 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 275—286 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 65,1 ц/га, Лісостепу — 67,1 ц/га, Полісся — 53,2 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 7,9 ц/га, Лісостепу — 5,8 ц/га, Полісся — 3,3 ц/га. Маса 1000 зерен — 34,9—38,4 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0—14,3% білка, клейковини — 29,9—30,3%, сила борошна — 284—432 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1240 мл. Сильна пшениця.

ТРИПІЛЬСЬКА

Заявник: фермерське господарство "Теософ"

Тип розвитку — озимий. Кущ — напівпрямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та помірним опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини з помірним восковим нальотом, наявні зубці. Нижня колоскова луска: овально-ланцетна,

плече скошене, середньої ширини, зубець ледь зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, крупна. Язичок — середній, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 90—93 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,9 бала, осипання — 8,4—8,8, щодо посухи — 8,2—8,4 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 290—290 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 58,6 ц/га, Лісостепу — 65,9 ц/га, Полісся — 50,4 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 1,4 ц/га, Лісостепу — 3,6 ц/га, Полісся — 0,5 ц/га. Маса 1000 зерен — 39,8—42,3 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 13,9% білка, клейковини — 29,3—30,1%, сила борошна — 280—315 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1000—1160 мл. Сильна пшениця.

ЦАРІВНА

Заявник: Білоцерківська дослідно-селекційна станція ім. О.К. Коломієць Інституту цукрових буряків УААН

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, середньої щільності, середньої довжини із дуже сильним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече скошене, вузьке, зубець середньо зігнутий, середньої довжини, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, коротка, середньої ширини та крупності. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 87—88 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,9 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,9 бала, осипання — 8,1, щодо посухи — 8,1—8,3 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 278—287 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 61,2 ц/га, Полісся — 50,0 ц/га. Маса 1000 зерен — 38,4—39,9 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,0—14,2% білка, клейковини — 30,1—31,0%, сила борошна — 342—375 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1100—1180 мл. Сильна пшениця.

ЮВІЛЕЙНА 100

Заявник: Державна наукова установа Краснодарський науково-дослідний інститут сільського господарства ім. П.П. Лук'яненка

Тип розвитку — озимий. Кущ — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві і відсутнє або дуже слабке антоціанове забарвлення вушок. Соломина слабо виповнена з сильним восковим нальотом на верхньому міжвузлі та відсутнім або дуже слабким опушенням опуклої поверхні верхнього вузла. Колос білого або солом'яно-жовтого кольору, циліндричної форми, нещільний, середньої довжини з сильним восковим нальотом, наявні остюки. Нижня колоскова луска: ланцетна, плече піднесене з наявністю другої вершини, вузьке, зубець середньо зігнутий, короткий, опушення внутрішньої поверхні — слабке, зовнішньої — слабке. Зернівка червоного кольору, середньої довжини, ширини, дрібна. Язичок — короткий, кіль на нижній квітковій лусці — наявний, вушка — гострі.

Рослини заввишки 80—83 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,5—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 9,0 балів, осипання — 8,6—8,9, щодо посухи — 7,8—8,1 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Ранньостиглий, досягає за 271—280 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 58,3 ц/га, Лісостепу — 71,6 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 0,1 ц/га, Лісостепу — 10,3 ц/га. Маса 1000 зерен — 37,1—42,3 г. Борошномельні та хлібопекарські показники сорту добрі та відмінні. Зерно містить 14,3—15,2% білка, клейковини — 31,0—33,4%, сила борошна — 353—396 о.а., об'єм хліба зі 100 г борошна — 1150—1220 мл. Сильна пшениця.

ня — 8,5—9,0, щодо посухи — 8,2 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Ранньостиглий, досягає за 270—278 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 59,7 ц/га, Лісостепу — 51,7 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 0,8 ц/га, Лісостепу — 2,6 ц/га. Маса 1000 зерен — 40,7—43,6 г. Зерно містить 13,5—14,5% білка. Загальна оцінка макаронів — 8,0—8,5 бала.

ЖИТО ОЗИМЕ

КОНТИНЕНТ

Заявник: Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насіннезнавства та сортовивчення УААН

Тип розвитку — озимий. Куц — прямостоячий, рослини середньої висоти. Прапорцевий листок має сильний восковий наліт на піхві та листовій пластинці з нижнього боку. Остюки білого кольору зі слабким антоціаном. Остюки на верхівці колосу довші самого колосу. Соломина має помірний восковий наліт на верхньому міжвузлі та слабке опушення верхнього вузла. Колос середньої довжини, пірамідальної форми, середньої щільності, слабо забарвлений при досяганні і має сильний восковий наліт. Зернівка видовжена з коротким чубчиком. Нижня колоскова луска видовжена, плече скошене з наявністю другої верхини, вузьке, зубець ледь зігнутий, короткий.

Висота рослин — 73 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування середня, у польових умовах за роки випробування становила 8,2 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,7—8,8 бала, осипання — 8,4—9,0, щодо посухи — 8,1 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Ранньостиглий, досягає за 270—280 діб. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 59,8 ц/га, Лісостепу — 51,4 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 0,7 ц/га, Лісостепу — 2,3 ц/га. Маса 1000 зерен — 42,8—43,2 г. Зерно містить 14,3% білка. Загальна оцінка макаронів — 8,0—8,5 бала.

КУПАЛИНКА

Заявник: Республіканське унітарне підприємство "Науково-практичний центр Національної академії наук Білорусі по землеробству"

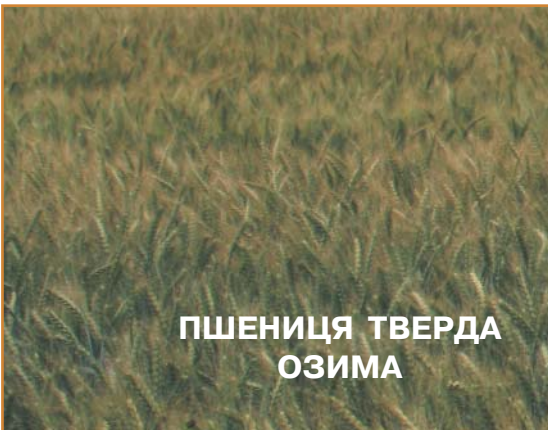
Тип розвитку — озимий. Рослина — диплоїд, середня за висотою, форма куща напіврозлога. Колеоптиле короткий за довжиною зі слабким інтоціановим забарвленням. Прапорцевий листок з короткою піхвою, що має помірний восковий наліт, та короткою листовою пластинкою. Підпрапорцевий листок має середньої довжини та ширини листову пластинку. Соломина має коротку відстань між верхнім вузлом і колосом та слабке опушення під колосом. Колос короткий, нещільний, має похиле положенням в просторі та помірний сизий наліт. Зернівка середньої довжини зі світлим забарвленням алейронового шару.

Середня урожайність сорту за роки випробування в зоні Степу — 51,3 ц/га. Гарантований приріст — 3,5 ц/га. Вегетаційний період — 270 днів. Сорт в цій зоні стійкий проти борошністої роси, бурої іржі, снігової плісняви. Стійкий щодо вилягання, осипання та посухи. Число падіння — 213. Вміст білка — 9,9%. Середня урожайність у Лісостепу — 50,1 ц/га. Вегетаційний період — 289 діб. Число падіння — 202. Вміст білка — 9,8%. Добрі результати дає при внесенні повного мінерального живлення. Агротехніка звичайна для зон вирощування.

СЛОБОЖАНЕЦЬ F1

Заявник: Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН

Тип розвитку — озимий. Рослина — диплоїд, низька, форма куща — напівпрямостояча. Колеоптиле ко-

**ПШЕНИЦЯ ТВЕРДА
ОЗИМА**

КАССІОПЕЯ

Заявник: ТОВ науково-виробнича фірма "Дріада, Лтд"

Тип розвитку — озимий. Куц — прямостоячий, рослини високі. Прапорцевий листок має дуже сильний восковий наліт на піхві та сильний на листовій пластинці з нижнього боку. Остюки світло-коричневого кольору з відсутнім або дуже слабким антоціаном. Остюки на верхівці колосу довші самого колосу. Соломина має сильний восковий наліт на верхньому міжвузлі та слабке опушення верхнього вузла. Колос середньої довжини, циліндричної форми, середньої щільності, слабо забарвлений при досяганні і має дуже сильний восковий наліт. Зернівка видовжена з коротким чубчиком. Нижня колоскова луска видовжена, плече піднесене з наявністю другої верхини, вузьке, зубець середньо зігнутий, короткий.

Рослини заввишки 78—79 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування середня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,5—8,8 бала, осипан-

роткий за довжиною зі слабким антоціановим забарвленням. Прапорцевий листок з короткою піхвою, що має помірний восковий наліт та коротку листову пластинку. Підпрапорцевий листок має середньої довжини та вузьку листову пластинку. Соломина має коротку відстань між верхнім вузлом і колосом та помірне опушення під колосом. Колос середньої довжини, середньої щільності, має напівпохиле положення в просторі та помірний сизий наліт. Зернівка середньої довжини зі світлим забарвленням алейронового шару.

Середня урожайність сорту за роки випробування в зоні Степу — 49,1 ц/га, гарантований приріст — 1,3 ц/га. Вегетаційний період — 269 днів. Сорт в цій зоні стійкий щодо хвороб борошністої роси, снігової плісняви, стійкий щодо вилягання, осипання. Число падіння — 238. Вміст білка — 10,8%. Середня врожайність сорту за роки випробування в зоні Лісостепу — 53,3 ц/га. Гарантований приріст — 3,3 ц/га. Вегетаційний період — 280 днів. Сорт стійкий щодо хвороб — борошністої роси, бурі іржі, снігової плісняви. Стійкий щодо осипання, посухи. Число падіння — 222. Вміст білка — 9,4%. Сорт належить до вищесередньої і підвищеної групи зимостійкості. Добрі результати дає при внесенні повного мінерального живлення. Агротехніка звичайна для зон вирощування.

порцевий листок: мало рослин з похилим прапорцевим листком, антоціанове забарвлення вушок слабке, сизий восковий наліт на піхві — сильний, листова пластинка коротка та середньої ширини. Остюки: антоціанове забарвлення слабке, довжина щодо колосу — короткі. Соломина середньо виповнена з помірним опушенням на верхньому міжвузлі. Колос: білий, середньої щільності, широкий та довгий, пірамідальної форми з напівпонижним положенням в просторі. Вісь колосу — гнучка. Нижня колоскова луска: кільовий зубець — короткий, другий зубець — малий. Колосок має середню кількість плідних квіток. Зернівка жовто-біла, крупна, видовжена, слабкозморшкувата.

Висота рослин — 102—103 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,7 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 7,9—8,4 бала, осипання — 8,8—9,0, щодо посухи — 8,1—8,4 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 280—295 днів. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 64,7 ц/га, Полісся — 52,5 ц/га. Гарантований приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 9,6 ц/га, в зоні Полісся — 3,9 ц/га. Маса 1000 зерен — 45,4—46,5 г. Зерно містить 12,6—13,0% білка.

ІНТЕРЕС

Заявник: ТОВ "Насіння Луганщини"

Тип розвитку — озимий. Рослини низькі, куц — прямий. Прапорцевий листок: середня кількість рослин з похилим прапорцевим листком, антоціанове забарвлення вушок слабке, сизий восковий наліт на піхві — сильний, листова пластинка середньої довжини та вузька. Остюки: антоціанове забарвлення відсутнє або дуже слабке, довжина щодо колосу — короткі. Соломина порожниста зі слабким опушенням на верхньому міжвузлі. Колос: білий, нещільний, середньої довжини та вузький, циліндричної форми з напівпонижним положенням в просторі. Вісь колосу — гнучка. Нижня колоскова луска: кільовий зубець — середній, другий

зубець — середній. Колосок має середню кількість плідних квіток. Зернівка жовто-біла, крупна, видовжена, зморшкувата.

Рослини заввишки 96—106 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування підвищена, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 8,0—9,0 балів, осипання — 8,8—9,0, щодо посухи — 7,7—8,6 бала. За роки випробування сорт слабо уражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньоранній, досягає за 274—290 днів. Середня врожайність за роки випробування у зоні Степу — 54,7 ц/га, Лісостепу — 60,6 ц/га, Полісся — 54,2 ц/га. Приріст до національного стандарту в зоні Степу — 1,0 ц/га, Лісостепу — 5,5 ц/га, Полісся — 5,6 ц/га. Маса 1000 зерен — 42,4—45,9 г. Зерно містить 13,3—13,7% білка.

ПУРПУРНИЙ

Заявник: селянсько-фермерське господарство "Родень 10"

Тип розвитку — озимий. Рослини низькі, куц — напівпрямий. Прапорцевий листок: середня кількість рослин з похилим прапорцевим листком, антоціанове забарвлення вушок помірно, сизий восковий наліт на піхві — сильний, листова пластинка коротка та середньої ширини. Остюки: антоціанове забарвлення помірно, довжина щодо колосу — середні. Соломина середньо виповнена з помірним опушенням на верхньому міжвузлі. Колос: сіродимчастий, середньої щільності, довгий та середньої ширини, циліндричної форми з напівпонижним положенням в просторі. Вісь колосу — гнучка. Нижня колоскова луска: кільовий зубець — короткий, другий зубець — відсутній або дуже малий. Колосок має середню кількість плідних квіток. Зернівка жовто-біла, крупна, видовжена, слабкозморшкувата.

Висота рослин — 102—104 см. Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 7,7—8,2 бала, осипання — 8,9—9,0, щодо посухи — 8,5 бала. За роки випробування сорт слабо уражу-

ТРИТИКАЛЕ ОЗИМЕ

ВАЛЕНТИН 90

*Заявник: Державна наукова установа
Краснодарський науково-дослідний
інститут сільського господарства
ім. П.П. Лук'яненка*

Тип розвитку — озимий. Рослини низькі, куц — напівпрямий. Пра-

вався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 280—292 доби. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 57,4 ц/га, 51,1 ц/га. Гарантований приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 2,3 ц/га, в зоні Полісся — 2,5 ц/га. Маса 1000 зерен — 48,4—50,2 г. Зерно містить 13,6—13,9% білка.

РАРИТЕТ

*Заявник: Інститут рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва УААН*

Тип розвитку — озимий. Рослини низькі, куц — напіврозлогий. Прапорцевий листок: середня кількість рослин з похилим прапорцевим листком, антоціанове забарвлення вушок слабе, сизий восковий наліт на піхві — сильний, листкова пластинка середньої довжини та середньої ширини.

Остюки: антоціанове забарвлення слабе, довжина щодо колосу — середні. Соломина порожниста з помірним опушенням на верхньому міжвузлі. Колос: білий, щільний, довгий та середньої ширини, циліндричної форми з пониклим положенням в просторі. Вісь колосу — гнучка. Нижня колоскова луска: кільвий зубець — короткий, другий зубець — малий. Колосок має середню кількість плідних квіток. Зернівка жовто-біла, крупна, видовжена, слабозморшкувата. Висота рослин — 111—112 см.

Зимостійкість сорту в умовах проморожування вищесередня, у польових умовах за роки випробування становила 8,6—8,8 бала. Стійкість сорту щодо вилягання — 7,5—8,2 бала, осипання — 8,8—9,0, щодо посухи — 8,4—8,5 бала. За роки випробування сорт слабоуражувався основними хворобами та шкідниками.

Середньостиглий, досягає за 279—292 доби. Середня врожайність за роки випробування у зоні Лісостепу — 60,9 ц/га, Полісся — 53,5 ц/га. Гарантований приріст до національного стандарту в зоні Лісостепу — 5,8 ц/га, в зоні Полісся — 4,9 ц/га. Маса 1000 зерен — 44,7—46,3 г. Зерно містить 12,6—13,6% білка.

ЯЧМІНЬ ОЗИМИЙ

СЕЙМ

*Заявник: Миронівський інститут
пшениці ім. В.М. Ремесла УААН*

Тип розвитку — озимий. Рослини з напівпрямостоячим габітусом, низькі. Прапорцевий листок зі слабким антоціановим забарвленням вушок та сильним восковим нальотом на піхві. Початок колосіння — ранній. Соломина — слабо виповнена. Остюки мають слабе антоціанове забарвлення на вінчиках і довші щодо колосу. Колос з відсутнім або дуже слабким восковим нальотом, з горизонтальним положенням в просторі, має більше двох рядів, циліндричної форми, щільний, середньої довжини. Стрижень колосу має середню довжину першого сегмента та помірний вигин. Зернівка має плівку, довгі волоски основної щетинки, слабе антоціанове забарвлення жилок зовнішньої квіткової луски, відсутнє опушення вентральної борозенки, фронтальне розташування лодикул. Алейроновий шар зернівки білястий, форма видовжено-еліптична, поверхня тонкозморшкувата, опушення зовнішньої квіткової луски відсутнє. Вушка мають шилоподібну форму верхівки та перекриваюче охоплення соломини. Язичок — середній.

Середня урожайність сорту у зоні Степу за роки випробування — 57,3 ц/га, гарантований приріст — 3,0 ц/га. Вегетаційний період — 260 днів. Сорт стійкий щодо борошнистої роси, бурої іржі та гельмінтоспоріозу. Стійкий щодо осипання, вилягання та поасухи. Вміст білка — 13,0%. В зоні Полісся середня урожайність сорту — 50,3 ц/га. Гарантований приріст — 0,5 ц/га. Вегетаційний період — 275 днів. Сорт стійкий щодо хвороб, борошнистої роси, бурої іржі. Стійкий щодо осипання та поасухи. Вміст білка — 13,6%. Сорт належить до середньонижчої і середньої групи зимо-

стійкості. Добрі результати дає при внесенні повного мінерального живлення. Агротехніка звичайна для зон вирощування.

СІНДЕРЕЛЛА

*Заявник: Дойче Заатферделунг
Ліппштадт-Бремен ГмБХ*

Тип розвитку — озимий. Рослини з напівпрямостоячим габітусом, дуже низькі. Прапорцевий листок з сильним антоціановим забарвленням вушок та сильним восковим нальотом на піхві. Початок колосіння — ранній. Соломина — слабо виповнена. Остюки мають слабе антоціанове забарвлення на кінчиках і довші щодо колосу. Колос з помірним восковим нальотом, з горизонтальним положенням в просторі, має більше двох рядів, циліндричної форми, середньої довжини та щільності. Стрижень колосу має середню довжину першого сегмента та слабкий вигин. Зернівка має плівку, довгі волоски основної щетинки, слабе антоціанове забарвлення жилок зовнішньої квіткової луски, наявне опушення вентральної борозенки, охоплює розташування лодикул. Алейроновий шар зернівки білястий, форма видовжено-еліптична, поверхня тонкозморшкувата, опушення зовнішньої квіткової луски відсутнє. Вушка мають шилоподібну форму верхівки та перекриваюче охоплення соломини. Язичок — короткий. Середня урожайність сорту за роки випробування в зоні Степу — 55,4 ц/га, гарантований приріст — 1,1 ц/га. Вегетаційний період — 258 днів. Сорт в цій зоні стійкий щодо бурої іржі. Стійкий щодо осипання, вилягання. Вміст білка — 12,0%. Середня урожайність сорту за роки випробування в зоні Лісостепу — 56,2 ц/га, гарантований приріст — 1,4 ц/га. Вегетаційний період — 269 днів. Сорт в цій зоні стійкий щодо борошнистої роси, бурої іржі, гельмінтоспоріозу. Стійкий щодо осипання, вилягання, посухи. Вміст білка — 12,1%. Середня урожайність сорту за роки випробування в зоні Полісся — 51,7 ц/га. Гарантований приріст — 1,9 ц/га. Вегетаційний період — 268 днів. Сорт стійкий щодо борошнистої роси, бурої іржі. Стійкий щодо осипання, посухи та вилягання. Вміст білка — 12,5%. Сорт належить до нижньосередньої групи зимостійкості. Добрі результати дає при внесенні повного мінерального живлення. Агротехніка звичайна для зон вирощування.

ДЛЯ ОСІННЬОГО ЗАСІВУ

У сучасному землеробстві дедалі більшого значення набуває освоєння досягнень селекції й насінництва. Науковці підраховали: зростання валових зборів зерна за останніх 70 років більш як наполовину зумовлене генетичним поліпшенням рослин, тобто — впровадженням у виробництво нових сортів. Підвищення продуктивності озимої пшениці сьогодні, безумовно, насамперед базується на використанні генетичного потенціалу її нових сортів. На 2008 рік занесено до Реєстру сортів рослин України 162 сорти озимої м'якої пшениці. Серед них за якістю зерна 100 віднесено до сильних і 55 — до цінних. Велика кількість сортів пояснюється різноманітністю ґрунтово-кліматичних умов країни.

Для кращого використання природних факторів доцільно вирощувати у господарствах 2—3 сорти озимої пшениці, що різняться за тривалістю вегетаційного періоду та реакцією на основні елементи технології вирощування. Нині особлива увага приділяється впровадженню у виробництво сортів сильних та цінних пшениць, зокрема, таких як Подільська, Смоглянка, Богдана, Переяславка, Золотоколоса, Фаворитка, Вінничанка, Вдала, Селянка, Куяльниця, Ятрань 60, Землячка.

Кіровоградська державна сортодослідна станція є структурним підрозділом Державної служби з охорони прав на сорти рослин України. Основне її завдання — виконання державної програми з сортопробування нових сортів і гібридів та експертна оцінка новостворених форм за господарсько-біологічними показниками. Ось і цього року на дослідних полях сортостанції у 3540 сортодослідах випробовуються сорти озимої та ярої пшениці, озимого та ярого ячменю, гороху, тритикале, ярого і озимого ріпаку, проса, озимого жита, сої, гібриди соняшнику та кукурудзи.

Кіровоградська державна сортодослідна станція співпрацює з науковцями Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, Інститутом рослинництва УААН, Селекційно-генетичним інститутом УААН, Інститутом кормів УААН. Тому маємо змогу отримувати новинки селекції з перших рук.

М.С. ЗУБРЕЙЧУК,
директор Кіровоградської
державної сортодослідної
станції

Сьогодні наша країна має прекрасні сорти цінних і сильних пшениць, але, на жаль, український хлібороб лише на 38% використовує генетичні можливості сорту. Отож без допомоги науки годі й казати про високоефективне господарювання. Зішлюся на власний досвід. Ми нарощуємо валовий збір озимої пшениці не розширенням площ, а завдяки інтенсифікації виробництва. Наші спеціалісти ретельно вивчають новинки селекції. У рамках державного сортопробування і екологічного випробування в 2005 році ми вивчали озиму пшеницю у 424 сортодослідах. На щедрій новоселицькій землі стіною колос до колоса стояли пшениці Смоглянка, Веснянка, Зустріч. Вони увібрали в себе все нове, що є в селекційній науці. Окремі вітчизняні сорти, що випробовувалися, дали урожай від 85 і більше зерна на круг, а чотири з них перевищили стоцентнерний рубіж. Високоякісне насіння нового сорту — це додаткових десять центнерів зерна з кожного гектара за однакових технологічних витрат. Досвід нашої станції, результати співробітництва з наукою дають підстави для переконання, що 70—80-центнерний урожай озимих зернових із гектара має стати нормою для сільськогосподарських товаровиробників нашої країни. Нині господарства, що висівають старі сорти, зазнають великих збитків. Порадив би їхнім керівникам і агрономам ознайомитися з результатами державного сортопробування і побачити, наскільки старі сорти поступаються новим.

Кіровоградська ДСДС понад 15 років спіробітничала з науковцями Інституту фізіології рослин і генетики НАН України. Серед наших спільних досліджень з київськими

ученими заслуговують на особливу увагу виробників насамперед нові сорти озимої пшениці, що вдало поєднують високу якість зерна з високою продуктивністю.

До речі, у 2005 році в рамках екологічного випробування сорт м'якої озимої пшениці Смоглянка в умовах села Новоселиця Ульяновського району Кіровоградської області дав урожай зерна 102,1 ц/га і посів перше місце серед 76 сортів, що проходили виробничу перевірку у спеціальному досліді. Його занесено до Державного реєстру сортів рослин України з 2004 року і рекомендовано для вирощування в зонах Степу, Лісостепу та Полісся. Сорт Смоглянка належить до сильних пшениць. Національний стандарт для всіх зон України.

До речі, середньоранній сорт м'якої озимої пшениці Смоглянка перший в історії державного сортопробування України сформував рекордний урожай зерна — 114,1 ц/га на Крижопільській державній сортопробувальній станції (Вінницька обл.) та 115,2 ц/га — в Центрі сортознавства і сортовивчення Київської області. Смоглянка на високому фоні мінерального живлення забезпечує високі врожаї. За рівнем

урожайності є лідером серед вітчизняних сортів. Урожай зерна в державному сортовивченні у 71 сортодослідах становив 60,0–115,2 ц/га. У виробничих умовах у 2005 році на Кіровоградській ДСДС на площі 3,6 га отримано по 82,3 ц/га зерна. У 2007 році в господарстві ТОВ НВА «Перлина Поділля» с. Квітневе Білогірського району Хмельницької області на площі 420 га отримано урожай сорту Смуглянка — 88,4 ц/га. В екологічному досліді та після реєстраційного сортовивчення у 2005 році урожай становив відповідно 84,4 і 92,6 ц/га. У 2005 році в агротехнічному досліді за строками сівби одержано такі результати. При сівбі 20 вересня отримано 87,4 ц/га зерна, а 30 вересня — 102,6 ц/га. За пізнього строку сівби (10 жовтня) сформував урожай 108,1 ц/га. Цей середньоранній сорт високостійкий щодо вилягання, борошністої роси та бурої листової іржі, стікання та проростання зерна. Сстійкий щодо посухи. Зерно сорту Смуглянка містить 13,0–14,4 білка, 28,9–35,8% сирової клейковини, сила борошна — 328–343 а.о., об'єм хліба із 100 грамів борошна — 1000–1100 мл, загальна оцінка хлібопекарських властивостей — 4,0–4,2 бала. Технологія вирощування — звичайна для сортів високоінтенсивного типу. Норма висіву насіння — 5,0–6,0 млн схожих зерен на 1 га залежно від зони та вологозабезпечення. Сіяти насіння слід неглибоко у другій половині оптимальних строків по кращих попередниках. Для отримання високоякісного зерна необхідне третє підживлення сухими азотними туками чи позакорене підживлення карбамідом N 10–15 у фазі колосіння–молочна стиглість.

Озима м'яка пшениця Подолянка створена спільними зусиллями нау-

ковців Інституту фізіології рослин і генетики НАН України та Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла УААН. Цей середньоранній сорт має високу зимостійкість, посухостійкість, стійкий щодо осипання зерна і вилягання. Зерно має відмінні борошномельні та хлібопекарські властивості. У ньому міститься 13,5–14,7% білка, 28,7–32,5% сирової клейковини, сила борошна — 320–410 а.о., об'єм хліба зі 100 грамів борошна — 1100–1210 мл, загальна оцінка хлібопекарських властивостей 4,0–4,5 бала. Віднесений до сильних пшениць.

Сорт Подолянка невибагливий до умов вирощування, попередників і строків сівби, має високу екологічну пластичність.

Урожай зерна в державному сортовивченні у 52 сортодослідах становив 30,0–96,0 ц/га. У виробничих посівах нашої сортостанції ми отримали урожай 94,8 ц/га. У 2003 році на фоні масової загибелі озимих культур: у селі Новоселиця Ульяновського району Кіровоградської області загинули всі виробничі посіви 10 сортів — вистояла лише Подолянка. Порадувала нас Подолянка і в 2004 році. Незважаючи на жорстку посуху весни, коли за березень–травень випало тільки 34,8 мм опадів, ми зібрали по 59,5 ц/га на площі 130 га. В 2005 році на площі 60 га в умовах Кіровоградської ДСДС — 68,3 ц/га.

За даними Кіровоградської ДСДС, урожайність сорту по двох попередниках становила 88,6 і 86,5 ц/га, що на 6,5–14,1 ц/га більше національного стандарту Альбатрос одеський. У крайній посушливому 2007 році Подолянка забезпечила отримання високих урожаїв у багатьох регіонах країни. Урожай 48,6–87,0 ц/га отримало 20 господарств восьми областей України (Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Черкаська, Кіровоградська, Вінницька, Київська, Сумська).

Кілька слів про агротехнічні вимоги. Подолянку бажано вирощувати за інтенсивною технологією з внесенням оптимальних доз мінеральних добрив. Норма висіву насіння — 4,5–5,5 млн схожих зерен на 1 га залежно від зони та вологозабезпечення. Кращими строками сівби є 15–20 вересня. Сорт невибагливий до умов вирощування, має підвищену куцистість, що забезпечує хороший стеблостій. Сорт озимої пшениці Подолянка занесено до Реєстру

сортів рослин України з 2003 року для вирощування у поліській, лісостеповій та степовій зонах України на богарі та зрошенні.

Озима м'яка пшениця Золотоколоса виведена в результаті творчої співдружності науковців Інституту фізіології рослин і генетики НАН України та Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла УААН. Це середньоранній короткостебловий сорт. Високостійкий щодо вилягання, борошністої роси та бурої листової іржі, стікання, проростання та осипання зерна в колосі. Зерно сорту Золотоколоса містить 12,7–14,5% білка, 29,7–32,7% сирової клейковини. Віднесений до цінних пшениць.

Урожай зерна в державному сортовивченні у 44 сортодослідах становив 52,6–117,3 ц/га. У виробничих умовах високі врожаї сорту Золотоколоса отримано в ряді господарств усіх зон країни. У крайній посушливому 2007 році сорт підтвердив свою високу посухостійкість і забезпечив отримання досить високих для умов вирощування урожаїв. У виробничих посівах 2007 року в господарстві ТОВ НВА «Перлина Поділля» Білогірського району Хмельницької області на площі 54 га отримано урожай зерна сорту Золотоколоса — 90,0 ц/га. Технологія вирощування — звичайна, як для сортів високоінтенсивного типу. Сорт Золотоколоса добре реагує і витримує високі фони мінерального живлення. Норма висіву насіння — 5,5–6,0 млн схожих зерен на 1 га залежно від зони вологозабезпечення. Сіяти слід у другій половині оптимальних строків по кращих попередниках. Сорт озимої м'якої пшениці Золотоколоса занесений до Державного реєстру сортів рослин України з 2006 року. Придатний для поширення в зонах Степу, Лісостепу та Полісся.

Озима м'яка пшениця Богдана створена спільними зусиллями науковців Інституту фізіології рослин і генетики НАН України та Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла УААН. За тривалістю вегетаційного періоду — середньостиглий сорт, стійкий щодо вилягання, осипання зерна. Належить до сортів універсального використання.

Зерно сорту Богдана містить 12,9–14,7% білка, 26,5–32,3% сирової клейковини. Віднесений до сильних пшениць. Урожай зерна в державному сортовивченні у 42 сортодослідах становив 50,2–98,2 ц/га. Максима-

льний урожай сорту — 95,5 ц/га отримано у Вінницькому державному центрі експертизи сортів рослин.

У вкрай посушливому 2007 році в господарстві ТОВ НВА «Перлина Поділля» Білогірського району Хмельницької області на площі 43 га отримано урожай сорту Богдана 89,4 ц/га.

Сорт належить вирощувати за інтенсивною технологією з внесенням оптимальних доз мінеральних добрив. Норма висіву — 4,5—5,5 млн схожих насінин на 1 га залежно від зони та вологозабезпечення.

Сорт Богдана занесено до Державного реєстру сортів рослин України для вирощування в поліській, лісостеповій і степовій зонах України.

Сорт м'якої озимої пшениці Куяльник створений в Селекційно-генетичному інституті УААН. За роки державного сортопробування перевершив показники сортів-стандартів у степовій зоні на 5,4 ц/га, в Лісостепу — на 3,9, на Поліссі — на 7,8 ц/га. Зерно за нормальних умов вирощування може бути віднесене до надсильних пшениць. Дуже стійкий щодо проростання зерна на пні. Куяльник є універсальним сортом, його можна вирощувати по кращих і масових попередниках, добре реагує на підживлення азотними добривами. Належить до ресурсозберігаючих сортів і не потребує спеціальних засобів захисту. У 2005 році на Кіровоградській ДСДС одержано по 54,7 ц/га зерна на площі 27 га. Занесено до Державного реєстру і рекомендовано для вирощування в Степу та Лісостепу.

Сорт м'якої озимої пшениці Селянка створено в Селекційно-генетичному інституті УААН. Середня уро-

жайність — 56,0 ц/га. Один з кращих вітчизняних сортів, належить до надсильних пшениць. Дуже стійкий щодо вилягання, спекостійкий і посухостійкий. Належить до універсального типу — добре пристосований для вирощування як за звичайною, так і за інтенсивною технологіями. У 2005 році в післяреєстраційному вивченні отримали на Кіровоградській ДСДС 74,8 ц/га зерна. Занесено до Реєстру сортів рослин і рекомендовано для Степу і Лісостепу.

Завдяки співпраці з науковцями в 2004 році на Кіровоградській ДСДС одержали в середньому по 58 ц/га озимої пшениці на кожному з 350 гектарів, а в 2005 році — по 60,2 ц/га. Таким чином, ринок насіння озимої пшениці представлений на Кіровоградській державній сортодослідній станції широким асортиментом сортів вітчизняного виробництва, а саме: Смуглянка, Подолянка, Золотоколоса, Богдана, Селянка, Куяльник, Переяславка, Вінничанка, Вдала. Якщо ви маєте сумніви, яким насінням засівати виділені під озиму пшеницю площі, звертайтеся за консультацією до агрономів-експертів Кіровоградської державної сортодослідної станції і матимете чудову нагоду ознайомитися з колекцією озимих пшениць від України та Мировітської 808 до нових, які лише проходять державне сортовивчення.

Тут простежується історія головного хліба України. Від сорту до сорту можна спостерігати, як селекційна наука додавала пшениці продуктивності, надавала їй стійкості щодо вилягання, вдосконалювала хлібопекарські якості зерна. До речі, в 2008 році в рамках державного

сортовивчення 287 сортів озимої м'якої пшениці.

Агрономи-експерти допоможуть добрати для вашого господарства той чи інший сорт, поділитися особливостями технології вирощування озимої пшениці із застосуванням її нових елементів.

Кіровоградська державна сортодослідна станція пропонує колективним і фермерським господарствам елітне насіння сортів м'якої озимої пшениці Подолянка, Смуглянка, Золотоколоса, Куяльник, Селянка, Вдала, Переяславка, Богдана, Вінничанка. Нові сорти м'якої озимої пшениці в сучасних ринкових умовах зможуть завдяки високому потенціалу врожайності забезпечити вагомі прибутки. Одне слово, хочете мати гроші — сійте сорти хороші!

Щоб мати гарні врожаї, для сівби слід використовувати насіння тільки рекомендованих сортів, на яке мають бути сертифікати державної насінневої інспекції, та дотримуватися рекомендованої технології вирощування. Отож, хай ваша нива завжди колоситься щедрими врожаями!

Кіровоградська державна сортодослідна станція

пропонує для реалізації елітне насіння нових високоурожайних сортів

ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ:

Подолянка
Смуглянка
Золотоколоса
Вдала

Вінничанка
Богдана
Куяльник
Переяславка
Селянка

ОЗИМОГО ЯЧМЕНЮ:

Луран

Адреса: Кіровоградська ДСДС, с. Новоселиця, Улянівський р-н Кіровоградська обл.
Тел.: 8 (05259) 2-95-02, 2-73-32, 2-95-00

ЧАС ПОДБАТИ ПРО ЯГІДНИКИ

Щороку дедалі оновлюється перелік сортів ягідних культур, занесених до Державного реєстру і рекомендованих до вирощування в нашій країні.

Нижче пропонуємо до вашої уваги стислі характеристики деяких із них, зокрема — малини, суниці та агрусу, зареєстрованих останнім часом.

стійкість — 7 балів. Ураженість хворобами: пурпуровою плямистістю й антракнозом — 1 бал. Шкідниками не пошкоджується. Вміст загального цукру — 6,4%, вітаміну С — 55,0 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 8 балів. Сорт ремонтантний. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

За даними заявника: середня врожайність — 175,7 ц/га, середня маса ягоди — 4,1 г, максимальна — 4,7 г. Ступінь підмерзання бруньок — 1 бал. Посухостійкість — 9 балів. Ураженість хворобами: пурпуровою плямистістю й антракнозом — 1 бал. Пошкодження шкідниками: малиновим довгоносиком — 0,5 балів, попелицею — 1 бал. Вміст загального цукру — 6,54%, вітаміну С — 28,07 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 8 балів. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

МАЛИНА

КОСМІЧНА

Заявник: Національний аграрний університет

Власник(и): Національний аграрний університет

Рослина утворює середню кількість молодих пагонів без шипів. Восковий наліт на повністю розвинутих пагонах сильний. Пагони поточного року середньої довжини. Рельєфність між жилками листка сильна. Листочків — іноді три, іноді п'ять. Вони доторкуються один до одного. Інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку листка помірна. Черешок нижньої пари бічних листочків дуже короткий. Квітка середнього розміру. Антоціанове забарвлення квітконіжки відсутнє. Плодоносні пагони середньої довжини. Плід помірно-червоний, великий, довший, ніж ширший, твердий, помірно глясுவатий. Схильність до утворення квітколожа помірна. Період основного плодоношення — на пагонах поточного року, восени. Час появи пагонів — ранній. Час досягання — ранній. Тривалість урожайного сезону — довга. За даними заявника: середня врожайність — 82,0 ц/га (осінній збір), середня маса ягоди — 3,4 г, максимальна — 8,3 г. Ступінь підмерзання бруньок — 2 бали. Посухо-

ПЕРСЕЯ

*Заявник: Інститут садівництва Української академії аграрних наук
Власник(и): Інститут садівництва Української академії аграрних наук*

Рослина утворює середню кількість молодих пагонів. Дуже молоді пагони мають помірне антоціанове забарвлення. На пагоні наявні пурпурового кольору шипи, щільність яких у центральній третині помірна. На повністю розвинутих пагонах восковий наліт відсутній або дуже слабкий. Пагони в стані спокою середньої довжини, сіро-коричневого кольору. Рельєфність між жилками листка помірна. Листочків — іноді три, іноді п'ять. Вони доторкуються один до одного. Верхній бік листка — темно-зеленого забарвлення. Черешок нижньої пари бічних листочків короткий. Квітка середнього розміру. Квітконіжка із сильним антоціановим забарвленням. Плодоносні пагони середньої довжини. Плід темно-червоний, великий, довший, ніж ширший, твердий, помірно глясுவатий. Схильність до утворення квітколожа — помірна. Період основного плодоношення — на пагонах минулого року, влітку. Час розпускання бруньок — середній. Час цвітіння — середній. Час досягання — ранній. Тривалість урожайного сезону — середня.

САНЯ

*Заявник: Інститут садівництва Української академії аграрних наук
Власник(и): Інститут садівництва Української академії аграрних наук*

Рослина утворює середню кількість молодих пагонів. Дуже молоді пагони із сильним антоціановим забарвленням. Молоді пагони вкриті пурпуровими шипами, щільність яких у центральній третині рідка. Восковий наліт на повністю розвинутих пагонах відсутній або дуже слабкий. Пагони в стані спокою довгі, сіро- та пурпурово-коричневі. Між жилками листка помірна рельєфність. Листочків іноді три, іноді п'ять. Вони доторкуються один до одного. Верхній бік листка помірного зеленого забарвлення. Черешок нижньої пари бічних листочків короткий. Квітка середнього розміру. Квітконіжка з помірним антоціановим забарвленням. Плодоносні пагони середньої довжини. Плід помірно-червоний, великий, довший, ніж ширший, середньо твердий, помірно глясுவатий. Схильність до утворення квітколожа — помірна. Період основного плодоношення — на пагонах минулого року, влітку. Час розкриття бруньок — середній. Час цвітіння — середній. Час досягання — ранній. Тривалість урожайного сезону — коротка.

За даними заявника, середня врожайність — 196,1 ц/га, середня маса ягоди — 3,8 г, максимальна — 4,6 г. Ступінь підмерзання бруньок — 1 бал, посухостійкість — 9 балів. Ураженість хворобами, пурпуровою плямистістю — 1 бал, антракнозом — 1,5 бала. Пошкодження шкідниками: малиновим довгоносіком — 0,5 бала, попелицею — 1 бал. Вміст загального цукру — 5,28%, вітаміну С — 26,15 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 8 балів. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

СЯЙВО

Заявник: Національний аграрний університет
Власник(и): Національний аграрний університет

Рослина утворює середню кількість молодих пагонів без шипів. На повністю розвинутих пагонах сильний восковий наліт. Пагони поточного року короткі. Рельєфність між жилками листка помірна. Кількість листочків — звичайно три. Вони доторкуються один до одного. Верхній бік листка темно-зеленого забарвлення. Черешок нижньої пари бічних листочків — дуже короткий. Квітка середнього розміру. Антоціанове забарвлення квітконіжки відсутнє. Плодоносні пагони короткі. Плід темно-червоний, середнього розміру, однакової довжини й ширини, помірно твердий, помірно глясуватий. Схильність до утворення квітколожа — помірна. Період основного плодоношення — на пагонах поточного року, восени. Час появи пагонів — дуже ранній. Час досягання — дуже ранній. Тривалість урожаю сезону — довга.

За даними заявника: середня врожайність — 78,0 ц/га (осінній збір), середня маса ягоди — 2,7 г, максимальна — 6,1 г. Ступінь підмерзання бруньок — 1,8 балів. Посухостійкість — 7 балів. Ураженість хворобами: пурпуровою плямистістю — 1,5 бала, антракнозом — 1 бал. Шкідниками не пошкоджується. Вміст загального цукру — 7,0%, вітаміну С — 60,0 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 7 балів. Сорт — ремонтантний. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

ФЕНОМЕН

Заявник: Краснокутський науково-дослідний центр Інституту садівництва УААН
Власник(и): Краснокутський науково-дослідний центр Інституту садівництва УААН

Рослина утворює малу кількість молодих пагонів. Дуже молоді пагони з помірним антоціановим забарвленням. Молоді пагони вкриті пурпуровими шипами, розташованими нещільно у центральній третині пагона. Восковий наліт повністю розвинутих пагонів — слабкий. Пагони у стані спокою середньої довжини, сіро-коричневого кольору. Рельєфність між жилками листка — помірна. Кількість листочків — звичайно п'ять. Вони доторкуються один до одного. Верхній бік листка — помірного зеленого забарвлення. Черешок нижньої пари бічних листочків середньої довжини. Квітка — велика. Антоціанове забарвлення квітконіжки — відсутнє. Плодоносні пагони — довгі. Плід — пурпуровий, великий, довший, ніж ширший, твердий, помірно глясуватий. Період основного плодоношення — на пагонах минулого року, влітку. Час розкриття бруньок — середній. Час цвітіння — середній. Тривалість урожайного сезону — довга.

За даними заявника: середня врожайність — 146,0 ц/га, середня маса ягоди — 7,1 г, максимальна — 10,2 г. Ступінь підмерзання бруньок — 0,5 бала. Посухостійкість — 8 балів. Ураженість хворобами: пурпуровою плямистістю — 1,5 бала, антракнозом — 0,5 бала. Пошкодження шкідниками: малиновим довгоносіком — 1 бал, попелицею — 1,5 бала. Вміст загального цукру — 7,6%, вітаміну С — 44,7%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 7—8 балів.

Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп.

БЛАГОРОДНА

Заявник: Національний аграрний університет

Повторне схрещування сортів Столична × Сонце Києва.

Кущ високий. Пагоноутворювальна здатність — середня. Пагони від коричневого до пурпурово-коричневого забарвлення. Шипи відсут-

ні. Листок помірно рельєфний між жилками. Листочків — іноді три, іноді п'ять, доторкуються. Квітка велика. Ягода пурпурова, дуже велика, помірно тверда. Період основного плодоношення проходить на пагонах минулого року. Тривалість урожайного сезону — середня.

За даними заявника, за схеми садіння 3 × 0,3 м середня врожайність рослин сорту становить 111 ц/га. Середня маса ягоди — 44 г, максимальна — 7,2 г. Сорт зимо- і посухостійкий — 8 балів. Група стиглості — середньопізня. Напрямок використання — універсальний. Рекомендовані ґрунтово-кліматичні зони — Лісостеп, Полісся.

КОЗАЧКА

Заявник: Національний аграрний університет

Схрещування сорту Благородна з гібридом Штамбовий 19.

Кущ низький. Пагоноутворювальна здатність — висока. Пагони від сіро-коричневого до коричневого забарвлення. Шипи відсутні. Листки слабо рельєфні між жилками. Листочків — звичайно п'ять, не перекриваються. Квітка середнього розміру. Плодоносні пагони короткі. Ягода темно-червона, середнього розміру, тверда, слабо опушена. Період основного плодоношення проходить на пагонах минулого року. Тривалість урожайного сезону — середня.

За даними заявника, за схеми садіння 3 × 0,3 м середня врожайність рослин сорту становить 88 ц/га. Середня маса ягоди — 3,4 г, максимальна — 4,5 г.

Сорт зимо- і посухостійкий. Група стиглості — пізня. Напрямок використання — універсальний.

Рекомендовані ґрунтово-кліматичні зони — Лісостеп, Полісся.

СУНИЦЯ

СИМФОНІЯ

Заявник: Майлнфілд Рісеч

Сервісез Лтд

Власник(и): Майлнфілд Рісеч

Сервісез Лтд

Рослина кулясто-сплющена, помірно щільна, помірної сили росту. Листок помірно блискучий, слабко пухирчастий, темно-зелений — з верхнього боку. Верхівковий листочок довший, ніж ширший, з тупою основою, зубчастий — по краях. Волоски на черешку — сильно відхилені. Антоціанове забарвлення дуже слабке. Рослина утворює середню кількість помірно опушених вусів помірного антоціанового забарвлення.

Суцвіття розміщене під листками. Квітка середнього розміру. Чашечка більша за віночок. Пелюстки віночка перекриваються одна з одною. Плід трохи довший, ніж ширший, дуже великий, конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року помірна. Зона плоду, вільна від зерняток, відсутня або дуже мала. Нерівності на поверхні — сильні. Плід рівномірного темно-червоного кольору, із сильним блиском. Зернятка розташовані врівень з поверхнею плоду. Чашечка трохи більша за діаметр плоду, розташована на рівні плоду, частки — відлегли. М'якоть помірно тверда, темно-червона. Повітряна комір-

ка — велика. Червоне забарвлення м'якоті розташоване на периферії та в середині плоду. Час цвітіння — середньо-пізній. Час досягання — середньо-пізній. Спосіб плодоношення — не повторює плодоношення.

За даними заявника: середня врожайність — 195,0 ц/га, середня маса ягоди — 12,6 г, максимальна — 45,3 г. Зимо- та посухостійкість — 9 балів. Стійкість проти хвороб: борошністої роси та сірої гнилі — 9 балів. Стійкість проти шкідників: сунічного кліща та нематод — 9 балів. Вміст загального цукру — 7,6%, вітаміну С — 67,14 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8 балів. Транспортабельність — 8—9 балів. Напряму використання — універсальний. Рекомендована ґрунтова-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

ВЕСЕЛКА

Заявник: Інститут садівництва

Української академії аграрних наук

Власник(и): Інститут садівництва

Української академії аграрних наук

Рослина куляста, середньощільна, сильноросла. Листок помірно блискучий, сильно пухирчастий, темно-зелений — з верхнього боку. Верхівковий листочок довший, ніж ширший, з гострою основою та зубчастим зазубленням по краях. Волоски на черешку злегка відхилені. Антоціанове забарвлення прилистка помірне. Рослина утворює багато помірно опушених вусів помірного антоціанового забарвлення. Суцвіття розташоване на рівні листків. Квітка середнього розміру. Чашечка менша за віночок. Пелюстки віночка доторкуються одна до одної. Плід переважно ширший, ніж довший, великий, переважно округло-широкий. Різниця за формою між плодами першого і другого року помірна. Зона плоду, вільна від зерняток, помірна. Нерівності на поверхні відсутні або дуже слабкі. Плід рівномірного помаранчево-червоного забарвлення, із сильним блиском. Зернятка виступають на поверхні плоду. Чашечка — виступаюча. Частки — відлегли. Чашечка трохи менша за діаметр плоду. М'якоть помірно тверда, помаранчево-червона. Повітряна комірка відсутня або дуже мала. Червоне забарвлення м'якоті розташоване на периферії та в середині плоду. Час цвітіння — ранній. Час досягання — ранній. Спосіб плодоношення — не повторює плодоношення.

За даними заявника: середня врожайність — 194,9 ц/га, середня маса ягоди — 13,2 г, максимальна — 40,0 г. Зимостійкість — 9 балів, посухостійкість — 8 балів. Стійкість проти хвороб: борошністої роси та сірої гнилі — 9 балів. Стійкість проти шкідників: сунічного кліща — 8,5 балів. Вміст загального цукру — 6,88%, вітаміну С — 68,2 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 7 балів. Транспортабельність — 8 балів. Напряму використання — десертний. Рекомендована ґрунтова-кліматична зона — Степ, Лісостеп, Полісся.

ЕРОС

Заявник: Меосіс Лімітед

Власник(и): Меосіс Лімітед

Рослина кулясто-сплющена, середньощільна, сильноросла. Листок слабко блискучий, слабко пухирчастий, зелений — з верхнього боку. Верхівковий листочок набагато довший, ніж ширший, з округлою основою та пилчастим зазубленням по краях. Волоски на черешку сильно відхилені. Антоціанове забарвлення прилистка слабке. Рослина утворює середню кількість помірно опушених вусів помірного антоціанового забарвлення. Суцвіття розташоване на рівні листків. Квітка велика. Чашечка більша за віночок. Пелюстки перекриваються одна з одною. Плід однакової ширини й довжини, великий, переважно конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року помірна. Зона плоду, вільна від зерняток, помірна. На поверхні — сильні нерівності. Плід злегка нерівномірного червоного кольору, помірно блискучий. Зернятка розташовані врівень з поверхнею плоду. Чашечка — виступаюча, частки — відхилені. М'якоть помірно тверда, ясно-червона. Повітряна комірка середнього розміру. Червоне забарвлення поширене на периферії та в середині плоду. Час цвітіння — середньо-пізній. Час досягання — середньо-пізній. Спосіб плодоношення — не повторює плодоношення.

За даними заявника: середня врожайність — 165 ц/га, середня маса ягоди — 11,9 г, максимальна — 38,7 г. Зимостійкість — 7 балів, посухостійкість — 9 балів. Стійкість проти хвороб: борошністої роси — 9 балів, сірої гнилі — 7 балів. Стійкість проти шкідників: сунічного кліща — 7 балів, нематод — 9 балів.

Вміст загального цукру — 7,95%, вітаміну С — 61,23 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 8—9 балів. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Степ, Лісостеп.

КОРОНА

*Заявник: Плант Рісерч Інтернешнл Б.В.
Власник(и): Плант Рісерч
Інтернешнл Б.В.*

Рослина куляста, середньощільна помірної сили росту. Листок — темно-зелений з верхнього боку, помірно блискучий. Пухирчастість — помірна. Верхівковий листочок довший, ніж ширший, з тупою основою та пилчастим зазубленням по краях. Волоски на черешку сильно відхилені. Антоціанове забарвлення прилистка відсутнє або дуже слабке. Рослина утворює середню кількість помірно опушених вусів помірного антоціанового забарвлення. Суцвіття розміщене під листками. Квітка середнього розміру. Чашечка однакового розміру з віночком. Пелюстки віночка доторкуються одна до одної. Плід великий, трохи довший, ніж ширший, переважно конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року помірна.

Зона плоду вільна від зерняток відсутня або дуже мала. Нерівності на поверхні — відсутні або дуже слабкі. Плід рівномірного червоного забарвлення, помірно блискучий. Зернятка та чашечка — заглиблені. Частиці чашечки — відлеглі. М'якоть червона, помірно тверда. Повітряна комірка середнього розміру. Червоне забарвлення м'якоті розташоване тільки на периферії плоду. Час цвітіння — ранній. Час досягання — ранній. Спосіб плодоношення не повторює плодоношення.

За даними заявника: середня врожайність — 160,0 ц/га, середня маса ягоди — 12,5 г, максимальна — 33,1 г. Зимостійкість — 9 балів, посухостійкість — 7 балів. Стійкість проти хвороб: борошнистої роси й сірої гнилі — 7 балів. Стійкість проти шкідників: сунічного кліща та нематод — 9 балів. Вміст загального цукру — 7,93%, вітаміну С — 62,23 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8 балів. Транспортабельність — 7—8 балів. Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

ПОЛКА

*Заявник: Плант Рісерч Інтернешнл Б.В.
Власник(и): Плант Рісерч
Інтернешнл Б.В.*

Рослина куляста, середньощільна, сильноросла. Листок помірно блискучий, зелений, сильно пухирчастий. Верхівковий листочок довший, ніж ширший, з гострою основою, із зубчастим зазубленням по краях. Волоски на черешку злегка відхилені. Антоціанове забарвлення прилистка слабке. Рослина утворює багато помірно опушених вусів із слабким антоціановим забарвленням. Суцвіття розміщене на рівні листків. Квітка середнього розміру. Чашечка однакового розміру з віночком. Пелюстки віночка доторкуються одна до одної. Плід середнього розміру, трохи ширший, ніж довший, переважно округлої форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року помірна. Зона плоду, вільна від зерняток, мала. Нерівності на поверхні — відсутні або дуже малі. Плід дуже блискучий, злегка нерівномірного червоного кольору. Зернятка розміщені врівень з поверхнею. Чашечка — виступаюча. Частиці — відлеглі. М'якоть ясно-червона, помірно тверда. Повітряна комірка середнього розміру. Червоне забарвлення розташоване лише на периферії плоду. Час цвітіння — ранній. Час досягання — середньопізній. Спосіб плодоношення — не повторює плодоношення.

За даними заявника: середня врожайність — 180,0 ц/га, середня маса ягоди — 10,2 г, максимальна — 27,0 г. Зимостійкість — 9 балів, посухостійкість — 7 балів. Стійкість проти хвороб: борошнистої роси та сірої гнилі — 9 балів. Стійкість проти шкідників: сунічного кліща — 7 балів, нематод — 9 балів. Вміст загального цукру — 6,8%, вітаміну С — 62,11 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 8—9 балів. Транспортабельність — 7—8 балів.

Напрямок використання — універсальний. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп.

АРОЗА

*Заявник: К.І.В. Консорціо
Італіано Віваїсті (ІТ)*

Рослина кулясто-сплюснена, середньощільна, від помірної до сильнорослої. Листя зелене з верхнього

боку, пухирчастість від слабкої до помірної, блиск від помірного до сильного. Краї листків пилчасті. Волоски на черешку сильно відхилені. Вусів від малої до середньої кількості, слабоопушені, антоціанове забарвлення від дуже слабкого до слабкого. Суцвіття розташоване вище листків. Квітка велика. Чашечка однакова з віночком. Пелюстки віночка головної квітки дотикаються. Плід великий, переважно конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року ледь помітна. Зона вільна від зерняток від малої до помірної. Забарвлення плоду оранжево-червоне, злегка нерівномірне, із сильним блиском. Зернятка розташовані урівень з плодом. М'якоть оранжево-червоного забарвлення, від твердої до дуже твердої. Повітряна комірка середнього розміру.

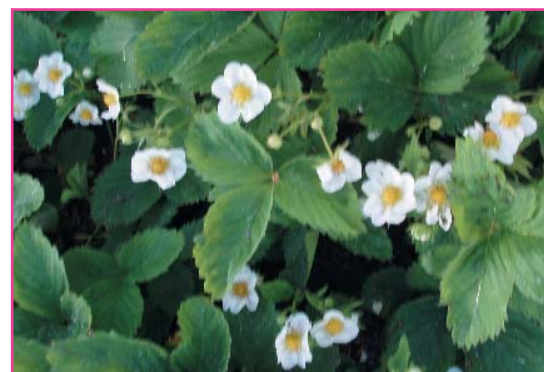
За даними заявника, середня врожайність рослин сорту становить 220 ц/га. Середня маса ягоди — 28 г, максимальна — 39,7 г. Сорт зимостійкий — 8 балів. Група стиглості — середньопізня. Напрямок використання — десертний, можливе заморожування. Рекомендована ґрунтово-кліматична зона — Лісостеп.

КЛЕРІ

*Заявник: К.І.В. Консорціо
Італіано Віваїсті (ІТ)*

Sweet Charlie × Onebor

Рослина кулясто-сплюснена, від нещільної до середньощільної, від слабкої до помірної сили росту. Листя зелене з верхнього боку, пухирчастість слабка, блиск помірний. Краї листків пилчасті. Волоски на черешку сильно відхилені. Вусів мало і середня кількість, слабоопушені, антоціанове забарвлення відсутнє або дуже слабке. Суцвіття розташоване на рівні листків. Квітка мала. Чашечка однакова з віночком. Пелюстки віночка головної квітки дотикаються.

Плід — великий, переважно конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року ледь помітна. Зона вільна від зерняток мала. Забарвлення плоду від оранжево-червоного до червоного, злегка нерівномірне, із сильним блиском. Зернятка розташовані урівень з плодом. М'якоть оранжево-червона, тверда. Повітряна комірка середнього розміру. Сорт не повторює плодоношення.

За даними заявника, середня врожайність рослин сорту становить 293 ц/га. Середня маса ягоди — 23 г, максимальна — 30 г. Сорт зимостійкий — 7 балів. Група стиглості — дуже рання. Напряв використання — десертний, можливе заморожування. Рекомендована ґрунтового-кліматична зона — Лісостеп.

ЧІВРІ 30

Заявник: *К.І.В. Консорціо Італіано Віваїсті (ІТ)*

Рослина кулясто-сплюснена, від нещільної до середньощільної, від слабкої до помірної сили росту. Листя темно-зелене з верхнього боку, пухирчастість від дуже слабкої до слабкої, блиск від помірного до сильного. Краї листків пилчасті. Волоски на черешку сильно відхилені. Вусів мало, слабоопушені, антоціанове забарвлення від слабкого до помірного. Суцвіття розташоване вище листків. Квітка від середньої до великої. Чашечка однакова з віночком. Пелюстки віночка головної квітки дотикаються. Плід трохи довший, ніж ширший, від середнього до великого, переважно конічної форми. Різниця за формою між плодами першого і другого року ледь помітна. Зона вільна від зерняток — від дуже малої до малої. Забарвлення плоду — оранжево-червоне, злегка нерівномірне, із сильним блиском. Зернятка розташовані урівень з плодом. М'якоть ясно-червоного забарвлення, від помірної до твердої. Повітряна комірка середнього розміру. Час цвітіння — ранній.

За даними заявника, середня врожайність рослин сорту становить 323 ц/га. Середня маса ягоди — 18,4 г, максимальна — 28,4 г. Рослини сорту стійкі до підмерзання — 6—7 балів. Сорт нейтрального дня. Напряв використання — десертний. Рекомендована ґрунтового-кліматична зона — Лісостеп.

АГРУС

ЛЕГІНЬ

Заявник: *Мліївський інститут садівництва ім. Л.П. Симиренка УААН*
Власник: *Мліївський інститут садівництва ім. Л.П. Симиренка УААН*

Рослина слабкоросла, нещільна, яйцеподібної форми. Однорічний пагін прямий, дуже слабо вигнутий. Базальних пагонів кілька. Колючки — відсутні. У верхній третині пагона щетинки відсутні або їх дуже мало. Антоціанове забарвлення молодого пагона слабе. Молодий листок помірного зеленого забарвлення. Антоціанове забарвлення відсутнє або дуже слабе. Повністю розвинений листок середнього розміру, помірно глясуватий з верхнього боку. Кут основи щодо черешка — гострий. Переважна кількість квіток у суцвітті — дві. Антоціанове забарвлення зав'язі слабе, опушення — відсутнє або дуже слабе. Ягода — велика, еліпсоподібна, червоного кольору. Восковий наліт — слабкий. Волохатість — відсутня або дуже слабка. Жилкування — помірне. Шкірка — середньої товщини. Подовження основи ягоди середнє. Флодоніжка середньої довжини. Час розпускання бруньок — пізній. Час цвітіння — пізній. Час досягання ягід — пізній.

За даними заявника, середня врожайність — 184,0 ц/га, середній урожай з куща — 2,3 кг, середня маса ягоди — 4,7 г, максимальна — 8,9 г. Зимо- та посухостійкість — 7—8 балів. Стійкість проти хвороб: антракнозу та борошнистої роси — 7—8 балів. Вміст загального цукру — 6,76%, вітаміну С — 35,3 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих ягід — 7 балів. Транспортабельність — 7—8 балів. Строк досягання — середній. Напряв використання — універсальний. Рекомендована ґрунтового-кліматична зона — Лісостеп.

ПОРІЧКИ

ЛАСУНЯ

Заявник: *Інститут садівництва УААН*

Власник: *Інститут садівництва УААН*

Рослина середньоросла, середньощільна, кущиста. Головних пагонів — середня кількість. Час розпускання бруньок — середній. Цвітіння — середнє. У суцвітті багато квіток. Вісь суцвіття зі слабким антоціановим забарвленням. Квітка середнього розміру. Чашечка — блюдцеподібна, з помірним антоціановим забарвленням. Час початку цвітіння — середній. Молодий листок темно-зеленого забарвлення. Антоціанове забарвлення молодого пагона — помірне, опушення — помірне. Повністю розвинений листок середнього розміру, темно-зелений — з верхнього боку. Черешок листка середньої товщини. Час досягання ягід — ранній. Загальна довжина грона — середня, довжина стрижня — середня. Ягода середнього розміру, округла, червона, тверда.

За даними заявника: середня врожайність — 120,0 ц/га, середня маса ягоди — 0,9 г, максимальна — 1,1 г. Зимостійкість — 9 балів, посухостійкість — 8 балів. Ураженість хворобами: борошнистою росю — не уражується, антракнозом — 0,5 бала. Пошкодження фітофагами: смородиновим кліщем — не пошкоджується, попелицею — 0,5 бала. Вміст загального цукру — 9,1%, вітаміну С — 57,8 мг%. Дегустаційна оцінка свіжих плодів — 9 балів. Транспортабельність — 7 балів.

Напряв використання — десертний. Рекомендована ґрунтового-кліматична зона — Лісостеп, Полісся.

